

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania aktu

Problemy systemowe w obszarze szkolnictwa wyższego oraz nauki negatywnie wpływają na jakość badań naukowych prowadzonych przez polskie uczelnie i instytucje naukowe oraz poziom kształcenia studentów i doktorantów. Obecne zasady finansowania i ewaluacji działalności naukowej oraz kształtowania kariery naukowej nie są ukierunkowane na osiągnięcie doskonałości naukowej, i tym samym przyczyniają się do pogłębiania pułapek rozwojowych. Stanowi to przesłankę do przeprowadzenia reformy szkolnictwa wyższego i nauki, obejmującej zmiany w zakresie funkcjonowania systemu, zarządzania, finansowania oraz oceny jakości działalności uczelni - w formule projektu strategicznego w ramach realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Lepsze funkcjonowanie szkolnictwa wyższego i nauki jest warunkiem poprawy jakości kapitału ludzkiego i społecznego.

Wśród kluczowych problemów szkolnictwa wyższego i nauki o charakterze systemowym, obok podnoszonego przez wszystkich interesariuszy niewystarczającego poziomu finansowania, należy wymienić:

1) wadliwe zasady dotyczące organizacji i ustroju uczelni ograniczające możliwość sprawnego zarządzania

- Istotnym problemem systemowym są rozbudowane regulacje opisujące, w sposób drobiazgowy, zasady zarządzania na poziomie uczelni oraz ich jednostek organizacyjnych. Ogranicza to możliwość kształtowania struktury organizacyjnej w sposób adekwatny do misji i indywidualnych celów poszczególnych uczelni.
- Upodmiotowienie podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie kluczowych uprawnień (prowadzenie studiów wyższych, studiów doktoranckich oraz nadawanie stopni) oraz ewaluacji działalności naukowej, skutecznie ogranicza możliwości efektywnego zarządzania uczelnią.
- Coraz bardziej widoczny problem stanowi bardzo ograniczony udział w zarządzaniu uczelniami interesariuszy zewnętrznych, co nie sprzyja otwartości uczelni na otoczenie społeczno-gospodarcze oraz na uwzględnienie w zarządzaniu uczelnią zewnętrznej perspektywy.

2) niedopasowanie struktury systemu szkolnictwa wyższego do wyzwań społecznych i gospodarczych

Wciąż jest aktualny problem nieadekwatności struktury systemu szkolnictwa wyższego w stosunku do kluczowych wyzwań, m.in. zmian w wielkości i strukturze populacji studentów oraz dynamicznie zmieniających się potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego. Istnieje bowiem potrzeba większego zróżnicowania uczelni, odnoszącego się do stopnia ich uczestnictwa w misji kształcenia studentów oraz prowadzenia badań naukowych.

- W polskim systemie szkolnictwa wyższego istnieje potrzeba wzmocnienia uczelni zawodowych, skupionych na wysokiej jakości dydaktyce prowadzonej w ramach studiów o profilu praktycznym.
- W polskim systemie szkolnictwa wyższego brakuje uniwersytetów badawczych, które byłyby w stanie skutecznie konkurować z najlepszymi uczelniami w Europie i na świecie w zakresie badań naukowych o przełomowym znaczeniu, a przy tym o najwyższej jakości kształcenia.

Uczelnie wystarczająco atrakcyjnych, aby przyciągnąć do Polski utalentowanych studentów, jak i wybitnych naukowców, w tym osoby rozpoczynające karierę naukową. Wyznacznikiem pozycji uczelni w świecie są międzynarodowe rankingi uniwersytetów. Jedynie dwie polskie uczelnie notowane są rankingu szanghajskim (Academic Ranking of World Universities), zajmując miejsca w czwartej i piątej setce. Pod względem widoczności całego systemu w rankingu szanghajskim zajmujemy jako Polska odległe 35. miejsce, ustępując np. Izraelowi, Brazylii, Austrii, czy Czechom.

W rankingu Times Higher Education pozycja polskich uczelni jest jeszcze słabsza: najwyżej sklasyfikowane polskie uczelnie notowane są dopiero w szóstej setce rankingu.

- Aktualnie obowiązujące przepisy nie uwzględniają formuły współpracy uczelni umożliwiającej z jednej strony przeniesienie na poziom międzyuczelniany podstawowych zasad uczelni, z drugiej zaś - utrzymanie osobowości prawnej uczelni zainteresowanych taką współpracą.

3) ograniczona autonomia finansowa uczelni

Barierą dla sprawnego zarządzania uczelnią jest ograniczona elastyczność w wydatkowaniu środków przekazywanych z budżetu państwa. W systemie szkolnictwa wyższego i nauki istnieje kilkadziesiąt strumieni finansowania, z odrębnymi zasadami co do możliwego zakresu wydatkowania środków. Podział strumieni finansowania uniemożliwia osiągnięcie efektu synergii pomiędzy tymi strumieniami oraz elastyczną gospodarkę finansową uczelni (przykładowo - z dotacji statutowej uczelnia może sfinansować wyłącznie wynagrodzenie pracownika naukowego, ale nie pracownika naukowo-dydaktycznego).

4) niezadawalająca jakość kształcenia na studiach wyższych

W latach 2011-2015 wprowadzono istotne zmiany w zasadach prowadzenia kształcenia na studiach wyższych. Niektóre z nich skutecznie przyczyniają się do podnoszenia jakości i przydatności wykształcenia na rynku pracy, jak również różnicowania oferty dydaktycznej, np. wprowadzenie dwóch profili kształcenia: praktycznego i ogólnoakademickiego. Natomiast aktualny jest ciągle problem jakości i przydatności studiów wyższych:

- Biurokratyzacja systemu kształcenia, zarówno w odniesieniu do warunków tworzenia studiów jak i procedur akredytacyjnych, która powoduje, że dążenie do spełniania licznych warunków formalnych zastępuje dbałość o faktyczną jakość kształcenia i blokuje innowacyjne podejście do dydaktyki. Mimo zmian wprowadzonych na mocy tzw. ustawy deregulacyjnej w roku akademickim 2016/2017, które stopniowo zmieniają m.in. praktyki stosowane w ocenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej, ustawa PSW wciąż obejmuje szereg rozwiązań, które są przyczyną biurokratyzacji procesu kształcenia. Jednym z nich są tzw. minima kadrowe niezbędne do prowadzenia kierunku studiów. W systemie minimów nie jest uwzględniona najważniejsza kwestia w przypadku doboru kadr, tj. faktyczne posiadanie przez nauczycieli akademickich kwalifikacji i umiejętności do prowadzenia zajęć z określonego zakresu. Uczelnie skupiają się bowiem na realizacji minimalnych wymagań formalnych, nie zawsze prowadzących do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia. Restrykcyjne warunki formalne są również barierą w prowadzeniu studiów wspólnych w porozumieniu z uczelniami zagranicznymi.
- Niewystarczający poziom dopasowania kształcenia do potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego. W badaniach Bilansu Kapitału Ludzkiego, prowadzonych w latach 2009-2014 w warunkach wysokiego bezrobocia, zwłaszcza wśród młodzieży, ponad trzy

czwarte pracodawców poszukujących pracowników wskazywało na brak możliwości znalezienia pracowników o właściwych kompetencjach. Obecnie krajowy rynek pracy charakteryzuje odmienna sytuacja, tzn. rynek pracownika, a nie pracodawcy.

- Niska jakość kształcenia na studiach niestacjonarnych, która wynika z błędnych założeń:
 - 1) student studiów niestacjonarnych może studiować taki sam okres co student studiów stacjonarnych, a osiągnięte efekty uczenia się w obu tych formach studiów będą zbieżne;
 - 2) student studiów niestacjonarnych może uczęszczać na mniejszą liczbę zajęć, ponieważ w domu na naukę poświęci więcej czasu niż student studiów stacjonarnych.
- Niski status dydaktycznej ścieżki kariery akademickiej, w porównaniu do ścieżki naukowej, co skutecznie ogranicza motywację do osiągania przez nauczycieli akademickich doskonałości w zakresie dydaktyki akademickiej.

5) niska skuteczność kształcenia doktorantów

Dzisiejsi doktoranci w przyszłości będą tworzyć kadrę akademicką, a także elity intelektualne Polski i kadrę wysokiej klasy specjalistów pracujących na potrzeby polskiej gospodarki. Obecny model uzyskiwania stopnia doktora, oparty przede wszystkim na studiach doktoranckich, jest obarczony poważnymi wadami, wśród których należy wymienić:

- Coraz większe upodabnianie się studiów doktoranckich do studiów wyższych (co jest uznawane za efekt wdrożenia Procesu Bolońskiego), ale z pominięciem zewnętrznej oceny jakości kształcenia. Sprzyja to niskiej jakości programów kształcenia. Brak zewnętrznej oceny jakości jest jedną z głównych wad systemu kształcenia doktorantów wskazywanych przez Najwyższą Izbę Kontroli w informacji o wynikach kontroli w zakresie kształcenia na studiach doktoranckich (informacja z dnia 5 stycznia 2016 r.).
- Umasowienie studiów doktoranckich, które jest szczególnie widoczne w naukach społecznych i humanistycznych - doktoranci odbywający studia w tych dwóch obszarach stanowią ponad 50% doktorantów.
- Niska skuteczność studiów doktoranckich - mimo dynamicznego wzrostu liczby doktorantów po 2008 r. (wzrost liczby doktorantów o 1/3, a uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich – o blisko 2/3) właściwie nie wzrosła liczba nadawanych stopni doktora, która zatrzymała się na poziomie 6 tys. rocznie. Z drugiej strony, mamy relatywnie niską, w porównaniu do krajów rozwiniętych, liczbę nadawanych stopni

doktora. Zgodnie z danymi OECD (Education at a Glance, 2016), Polska, ze wskaźnikiem rozpoczynania studiów doktoranckich (entry rate) w ujęciu netto o wartości 3,14%, zajmuje 10 miejsce wśród 33 państw OECD, dla których dostępne są wartości tego wskaźnika (najwięcej: Niemcy – 5,52%, średnia dla całej OECD to 2,50%). Sytuacja wygląda zupełnie inaczej, jeśli chodzi o wskaźniki ukończenia studiów doktoranckich (graduation rate) w ujęciu netto. Polska, z wartością tego wskaźnika na poziomie 0,40%, zajmuje czwarte miejsce od końca w grupie 31 państw, a ostatnie wśród europejskich państw członkowskich OECD. Porównanie wartości tych dwóch wskaźników pokazuje, że w Polsce liczba osób kończących studia doktoranckie jest 8-krotnie mniejsza od liczby osób, które podejmują takie studia – w grupach wiekowych właściwych dla podejmowania i kończenia studiów doktoranckich (oba wskaźniki są w ujęciu netto i są to jedyne dostępne tego typu wskaźniki). Jest to najgorszy wynik wśród 29 państw OECD, dla których dostępne są wartości obu wskaźników. Dla całej OECD średnia relacja liczby osób kończących studia doktoranckie do liczby osób podejmujących te studia wynosi 2/3.

- Brak adekwatnego wsparcia finansowego dla doktorantów, który wymusza podejmowanie dodatkowej pracy, co negatywnie wpływa na możliwość zaangażowania się w badania naukowe i przygotowanie rozprawy doktorskiej. Problem ten idzie w parze ze skomplikowanym i rozdrobnionym systemem obecnie istniejącego wsparcia finansowego doktorantów.
- Niski poziom rozwoju akademickiego rynku pracy dla doktorantów i młodych naukowców związany z możliwościami zatrudnienia przy realizacji projektów i grantów oraz dążeniem do stabilizacji kariery naukowej w oparciu o długoterminowe umowy i kontrakty.
- Niski poziom internacjonalizacji studiów doktoranckich, które (inaczej niż w innych krajach rozwiniętych) są mniej umiędzynarodowione niż studia magisterskie (1,7% wobec 2,7% na studiach magisterskich, według danych OECD, Education at a Glance, 2016). Odsetek doktorantów cudzoziemców w Polsce należy do najniższych wśród krajów Unii Europejskiej, co świadczy o bardzo niskiej zdolności do przyciągania talentów z zagranicy.
- Powszechny pogląd w środowisku akademickim o coraz bardziej wątpliwej jakości prac wyrażany m.in. przez uczestników czwartej konferencji programowej poprzedzającej Narodowy Kongres Nauki („Ścieżki kariery akademickiej i rozwój młodej kadry naukowej”; Katowice, 26-27 stycznia 2017 r.).

- Problemy w realizacji interdyscyplinarnych rozpraw doktorskich.
- 6) system stopni i tytułów hamujący dążenie naukowców do doskonałości naukowej i prowadzenia badań interdyscyplinarnych.**
- Problemem polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest rozdrobniona klasyfikacja obszarów wiedzy, dziedzin i dyscyplin. Aktualna klasyfikacja obejmuje 8 obszarów, 22 dziedziny i 102 dyscypliny. Powiązanie tej klasyfikacji z uprawnieniami do prowadzenia studiów wyższych i studiów doktoranckich oraz do nadawania stopni w nauce i sztuce jest źródłem poważnych problemów w prowadzeniu interdyscyplinarnych badań naukowych. Rozdrobniona klasyfikacja bynajmniej nie służy też właściwej widoczności w światowym obiegu nauki wyników badań polskich naukowców.
 - Istotnym problemem polskiej nauki jest późny wiek uzyskiwania habilitacji (46 lat) będącej w praktyce warunkiem uzyskania pełnej samodzielności naukowej, promowania doktorów i recenzowania rozpraw doktorskich. Jednocześnie zauważalna jest inflacja uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego, które coraz ciężiej uznać za jakikolwiek wyznacznik naukowej doskonałości. Obecnie uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego ma blisko 600 jednostek i na prawie każdej publicznej uczelni akademickiej funkcjonuje co najmniej jedna jednostka z takimi uprawnieniami. W ciągu zaledwie trzech lat (2012-2015) liczba doktorów habilitowanych zatrudnionych w uczelniach, instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk, międzynarodowych instytutach naukowych i instytutach badawczych wzrosła o prawie 1/4.
 - Wnioski z konferencji programowych poprzedzających Narodowy Kongres Nauki wskazują, że środowisko akademickie oczekuje uwzględnienia w systemie - instytucji centralnej czuwającej nad jakością postępowań awansowych w nauce. Funkcjonowanie takiego organu jest konsekwencją utrzymania centralnego charakteru rozwiązań dotyczących organizacji systemu stopni oraz istotnych konsekwencji związanych z ich przyznawaniem (np. możliwość promowania doktorantów, recenzowania prac doktorskich). Jednocześnie jednak sprawująca tę funkcję Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów jest jedną z najczęściej krytykowanych instytucji sektora. Krytyka ma dwa wymiary: strukturalny i personalny. Wśród głównych powodów krytyki wymienia się hermetyczność środowiska profesorskiego, problem tzw. „recenzji

grzecznościowych”, zapóźnienie infrastrukturalne w wymiarze informatycznym, groźbę wyboru kandydatów popularnych i dobrze „usytuowanych środowiskowo” ale bez osiągnięć naukowych, a także polityczną niefortunność nazwy.

7) niski poziom znaczenia w nauce światowej wyników badań naukowych prowadzonych w Polsce

- Relatywnie niewielka część dorobku polskich naukowców ma kluczowy wpływ na światowy obieg myśli. Publikacje polskich naukowców w 1% najlepszych źródłach indeksowanych międzynarodowych bazach stanowią zaledwie 0,7%. Blisko o połowę więcej takich publikacji mają Czesi, a dwa razy więcej Węgrzy, a ponad trzy razy więcej od nas Belgowie. To oznacza, że artykuły z polskimi afiliacjami relatywnie częściej publikowane są w czasopiśmie o niższym wpływie na kształt dyskursu naukowego. Ten problem pokazuje zestawienie liczby polskich czasopism w SCOPUS – 350 – z wykazem czasopism punktowanych, w którym jest aktualnie aż 2477 tytułów. Obecne zasady funkcjonowania wykazu czasopism są kluczowym powodem presji na publikowanie dużej liczby artykułów naukowych w czasopiśmie o lokalnym zasięgu.
- Niski poziom umiędzynarodowienia polskiej nauki. Problem ten najlepiej obrazują wyniki polskich naukowców w konkursach grantowych realizowanych przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych (ERC). W 2016 r. w Polsce realizowanych było tylko 6 grantów ERC. Dla porównania: w Hiszpanii (porównywalnej pod względem liczby ludności) – realizowanych było 165 grantów tego typu; w Holandii (porównywalnej pod względem liczby naukowców) – 230 grantów, a na Węgrzech (nowy kraj członkowski) – 15 grantów. Polscy naukowcy mieli też jeden z najniższych w UE współczynników sukcesu w aplikacji o granty ERC – tylko 2,5%. W przypadku ww. krajów kształtowało się to odpowiednio: w Hiszpanii – na poziomie 10,9%; Holandii – 21%; na Węgrzech – 10,6%. Pod względem liczby uczestnictwa Polski we wnioskach składanych do finansowania w programie Horyzont 2020 na 1 milion mieszkańców Polska zajmuje ostatnie – 28 miejsce. Polska jest płatnikiem netto do unijnego programu badań Horyzont 2020 – ze względu na udział polskich organizacji w finansowaniu z tego programu, wynoszącym 0,9%, a wkład Polski do programu Horyzont 2020 w latach 2014-2016 przewyższył uzyskane środki o ok. 2,3 mld zł. Ze względu na przewidywany

w wieloletnich ramach finansowych wzrost udziału programu Horyzont 2020 w budżecie UE oraz rosnący udział Polski we wpłatach do budżetu UE utrzymywanie udziału polskich organizacji w finansowaniu z programu Horyzont 2020 na dotychczasowym poziomie prowadziłoby do pogłębiania ujemnego salda pomiędzy polskim wkładem do programu oraz uzyskiwanym z niego finansowaniem. W okresie całej perspektywy finansowej 2014-2020 ujemne saldo zamknęłoby się kwotą ponad 7 mld zł – taka byłaby wartość nakładów na badania prowadzone w państwach o najwyższym poziomie rozwoju, a sfinansowanych przez polskich podatników.

2. Aktualny stan prawny

System szkolnictwa wyższego i nauki w praktyce stanowi jeden organizm, co jest widoczne zwłaszcza w przypadku uczelni, w których misje kształcenia, prowadzenia badań naukowych i współdziałania z otoczeniem społeczno-gospodarczym przenikają się i wzajemnie uzupełniają. Instytuty naukowe PAN, instytuty badawcze oraz międzynarodowe instytuty naukowe również podejmują działania, które regulowane są na podstawie przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego (m.in. studia doktoranckie, studia podyplomowe).

Aktem normatywnym o podstawowym znaczeniu jest ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.), normująca zasady funkcjonowania uczelni (w tym materię organizacji, pracowników uczelni, studentów, doktorantów, współpracy międzynarodowej), sprawowania nadzoru nad nimi i finansowania uczelni. Ustawa ta reguluje także funkcjonowanie niektórych instytucji systemu szkolnictwa wyższego (Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polska Komisja Akredytacyjna, Rzecznik Praw Absolwenta, Parlament Studentów RP i in.). Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym jest przy tym aktem prawnym o podstawowym znaczeniu dla materii szkolnictwa wyższego. Przesądza o tym nie tylko aspekt formalny (jest to „prawo”, a zatem ustawa regulująca wyczerpująco obszerną dziedzinę spraw) ale przede wszystkim to, że akt ten obejmuje swym zakresem zasadnicze elementy konstytuujące system szkolnictwa wyższego, a także ustanawia siatkę pojęciową, na której bazują inne regulacje zawarte w przepisach odrębnych, a odnoszące się do funkcjonowania szkolnictwa wyższego i nauki (chodzi tu o takie pojęcia, kluczowe dla omawianej dziedziny, jak: „uczelnia”, „studia wyższe”, „tytuł zawodowy” itd.). Niemniej jednak regulacja zawarta w ustawie – Prawo o szkolnictwie

wyższym, pomimo swojej podstawowości, nie ma charakteru kompleksowego. Oprócz bowiem tej właśnie ustawy, unormowania dotyczące materii szkolnictwa wyższego i nauki są zawarte w:

- ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 2045, z późn. zm.), która reguluje zasady finansowania nauki ze środków finansowych ustalanych na ten cel w budżecie państwa, którymi dysponuje minister właściwy do spraw nauki;
- ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882, z późn. zm.), która normuje zasady nadawania stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, a także tytułu naukowego i tytułu w zakresie sztuki; ponadto ustawa zawiera przepisy o charakterze ustrojowym, normujące funkcjonowanie Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów;
- ustawie z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich (Dz. U. z 2017 r. poz. 357), normującej dwa instrumenty pomocy finansowej dla studentów i doktorantów (kredyty i pożyczki).

Nadto szereg kwestii organizacyjnych i ustrojowych znajduje uregulowanie w ustawach kreujących instytucje, działające na rzecz szkolnictwa wyższego lub nauki. Mowa tu zwłaszcza o następujących aktach prawnych:

- ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1447, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 1071, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. poz. 1530);
- ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2016 r. poz. 572, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1158, z późn. zm.).

W sumie dziedzina szkolnictwa wyższego i nauki jest unormowana w licznych ustawach (i w wydanych na ich podstawie aktach wykonawczych), nie zawsze pozostających ze sobą w spójności (i to nawet w odniesieniu do tak podstawowych zagadnień dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki, jak choćby pojęcie „jednostki naukowej”, mającej inny zakres definicyjny

w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym i w ustawie o zasadach finansowania nauki). Funkcjonowanie wielu ustaw, regulujących istotne elementy, w sumie składające się na bazę normatywną systemu szkolnictwa wyższego i nauki, utrudnia interpretację przepisów prawa, skutkuje niespójnością unormowań, a także sprawia, że regulacje odnoszące się do omawianej materii są nadmiarowe.

Ponadto drobiazgowość regulacji zawartych w ustawach oraz aktach wykonawczych stanowi istotne ograniczenie autonomii uczelni i instytucji naukowych, a także jest powodem biurokratyzacji systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Konieczne jest zatem przyjęcie nowych, spójnych i przejrzystych regulacji dotyczących funkcjonowania tego systemu.

3. Projektowany stan prawny

Projektowana ustawa zmierza do skonsolidowania podstawowych regulacji z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki. Dlatego też projekt przewiduje scalenie unormowań z zakresu, który w aktualnym stanie prawnym wynika z ustaw: Prawo o szkolnictwie wyższym, o zasadach finansowania nauki, o pożyczkach i kredytach studenckich, o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Nie oznacza to bynajmniej prostego przeniesienia obecnych regulacji do projektowanej ustawy. Jest to tylko wskazanie, że dziedzina objęta regulacją zawartą w tych ustawach zostanie poddana spójnemu unormowaniu w jednym akcie prawnym, a przy tym przepisy normujące tę dziedzinę zostaną uproszczone i ucyfelnione.

Projektowana ustawa pozostawia poza zakresem normowania sprawy ustrojowe i organizacyjne wyspecjalizowanych podmiotów funkcjonujących w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Zamierzeniem prawodawczym jest to, by sprawy o charakterze systemowym (a także wspólnym dla wielu instytucji) były ujęte w przepisach projektowanej ustawy, a unormowania dotyczące agencji nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, instytutów badawczych oraz Polskiej Akademii Nauk i instytutów PAN – były regulowane w ustawach odrębnych.

Projekt ustawy zawiera unormowania odnoszące się do następujących zagadnień: podstaw funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki (w tym misji systemu, zasad jego działania, definicji pojęć konstytutywnych dla funkcjonowania systemu, określenia

zasadniczych podmiotów systemu), ram ustrojowych uczelni i uczelni federacyjnych, zasad funkcjonowania związków uczelni, procesów tworzenia, przekształcania i likwidacji uczelni, zasad utrzymywania porządku i bezpieczeństwa na terenie uczelni, prowadzenia studiów (w tym tworzenia kierunków studiów), praw i obowiązków studentów (w tym pomocy materialnej dla studentów), samorządu studenckiego i organizacji studenckich, pracowników uczelni (w tym podstawowych wymagań kwalifikacyjnych dla nauczycieli akademickich, nawiązywania i ustania stosunku pracy, ocen okresowych, urlopów, podstawowych zasad wynagradzania), komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz know-how, studiów podyplomowych i innych form kształcenia, stopni i tytułu w systemie szkolnictwa wyższego i nauki (w tym procedurę prowadzącą do nabycia stopnia doktora i doktora habilitowanego oraz tytułu profesora, a także zasady funkcjonowania szkół doktorskich), ewaluacji jakości kształcenia, ewaluacji szkół doktorskich i ewaluacji jakości działalności naukowej, odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów, status cudzoziemców w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, funkcjonowanie instytucji przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki (oraz organu doradczego ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki), systemów informatycznych szkolnictwa wyższego i nauki, stypendiów i nagród ministra, a także nagród Prezesa Rady Ministrów, finansowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki, gospodarki finansowej uczelni, nadzoru nad systemem szkolnictwa wyższego i nauki, a także funkcjonowania uczelni nadzorowanych przez ministra innego niż minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Projektowana ustawa przewiduje nadto funkcjonowanie wyspecjalizowanych instytucji zapewniających sprawność systemu szkolnictwa wyższego (Polska Komisja Akredytacyjna, Rada Doskonałości Naukowej, Komisja Ewaluacji Nauki).

3.1. Przepisy ogólne

Projekt ustawy przewiduje, że w skład systemu szkolnictwa wyższego i nauki wchodzić będą uczelnie, uczelnie federacyjne, Polska Akademia Nauk, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze, międzynarodowe instytuty naukowe utworzone na podstawie odrębnych przepisów działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Polska Akademia Umiejętności, a także inne podmioty prowadzące samodzielnie i w sposób ciągły

działalność naukową. Na rzecz systemu szkolnictwa wyższego i nauki działają w szczególności Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki.

3.2. Szkolnictwo wyższe

3.2.1. Uczelnie

Zgodnie z projektem uczelnie będą obowiązane do prowadzenia kształcenia na co najmniej jednym kierunku studiów, a ponadto do ich podstawowych zadań będzie należało: prowadzenie studiów podyplomowych lub innych form kształcenia, stwarzanie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia i kształceniu, działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka, upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych, stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej studentów.

Zgodnie z przyjętym założeniem uprawnienia do prowadzenia studiów i nadawania stopni naukowych będą przypisane uczelniom, a nie ich jednostkom organizacyjnym. Ponadto uczelnia będzie przedmiotem ewaluacji jakości działalności naukowej w przekroju poszczególnych dyscyplin - w projekcie zmieniono klasyfikację dziedzin i dyscyplin naukowych, opierając się na modelu OECD. Kształcenie w uczelni będzie prowadzone w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych lub dziedzinie sztuki i dyscyplinach artystycznych.

Projekt przewiduje podział uczelni publicznych i niepublicznych na akademickie i zawodowe. Projekt przewiduje, że podstawą zakwalifikowania uczelni do grupy uczelni zawodowych oraz akademickich będą wyniki dokonywanej co cztery lata ewaluacji jakości działalności naukowej ogłaszane przez ministra w terminie 30 dni od dnia jej zakończenia w formie komunikatu. Projekt określa tryb kwalifikowania do danej grupy uczelni i zasady dostosowania prowadzonego kształcenia w przypadku zmiany grupy.

Uczelnią akademicką będzie uczelnia posiadająca co najmniej jedną kategorię naukową A+, A albo B+ i prowadząca studia pierwszego stopnia oraz studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie. Będzie ona mogła prowadzić także kształcenie doktorantów.

Zgodnie z projektem uczelnia zawodowa będzie prowadziła studia pierwszego stopnia oraz będzie mogła prowadzić studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie. Przyjęto, że będą to studia o profilu praktycznym. Ponadto, uczelnia zawodowa będzie mogła prowadzić kształcenie umożliwiające uzyskanie kwalifikacji pełnej na poziomie 5.

W projekcie zaproponowano wymagania dotyczące możliwości używania w nazwie uczelni wyrazów: uniwersytet, politechnika i akademia. Wyraz „uniwersytet” będzie zastrzeżony dla nazwy uczelni akademickiej posiadającej uprawnienia do nadawania stopnia doktora w co najmniej 3 dziedzinach i w co najmniej 6 dyscyplinach; wyraz „politechnika” - dla nazwy uczelni akademickiej posiadającej uprawnienia do nadawania stopnia doktora w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych w co najmniej 2 dyscyplinach. Natomiast nazwy „akademia” będą mogły używać tylko uczelnie akademickie.

Projekt ustawy zbudowany został na założeniu poszerzenia autonomii uczelni czego wyrazem jest kształt przepisów dotyczących organizacji i funkcjonowania szkół wyższych. Jednocześnie projektowane rozwiązania w zakresie ustroju uczelni, jej organów oraz podziału ich kompetencji pozwolą wprowadzić nowy model zarządzania uczelnią.

Zgodnie z projektowanymi przepisami nastąpi przesunięcie akcentu zarządzania - z podstawowych jednostek organizacyjnych na poziom całej uczelni, co spowoduje wzmocnienie jej organów. Uprawnienia do prowadzenia studiów, nadawania stopni naukowych zostaną przeniesione na poziom uczelni. Również ewaluacja jakości działalności naukowej będzie przeprowadzana w ramach poszczególnych dyscyplin w odniesieniu do całej uczelni.

Organami uczelni publicznej będą: rada uczelni, rektor i senat, natomiast uczelni niepublicznej – rektor i senat. Uczelnia będzie mogła określić w statucie także inne organy.

Podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie uczelni będzie statut. Projekt przewiduje, że statut uczelni publicznej będzie uchwalany przez senat po zaopiniowaniu przez radę uczelni oraz związki zawodowe działające w uczelni. Statut będzie określał organizację i zasady funkcjonowania uczelni, a w szczególności: sposób powoływania organów uczelni, skład senatu, funkcje kierownicze w uczelni, tryb nadawania stopni naukowych, stopni w

zakresie sztuki i tytułu doktora honoris causa, zasady prowadzenia działalności gospodarczej przez uczelnię. Zakres regulacji projektowanej ustawy w odniesieniu do ustroju uczelni odnosi się do najistotniejszych aspektów ich działalności. Takie rozwiązanie wzmocni autonomię, dając uczelniom większą swobodę m. in. w określaniu własnych struktur organizacyjnych (i jednocześnie większą odpowiedzialność, w tym za jakość kształcenia i jakość prowadzonej działalności naukowej).

Rada uczelni będzie się składać z 7 lub 9 członków. Odpowiednio 6 lub 8 członków będzie powoływać senat na 4-letnią kadencję, która rozpoczyna się 1 stycznia roku następującego po roku, w którym rozpoczęła się kadencja senatu. Dodatkowo członkiem rady uczelni będzie z mocy prawa przewodniczący samorządu studenckiego. Ta sama osoba będzie mogła być członkiem rady uczelni nie więcej niż przez dwie następujące po sobie kadencje. Ponad 50% składu rady mają stanowić osoby spoza wspólnoty uczelni. Członkostwa w radzie uczelni nie można będzie łączyć z pełnieniem funkcji organu tej lub innej uczelni, pełnieniem funkcji kierowniczej w tej lub innej uczelni, ani członkostwem w innej radzie uczelni. Rada uczelni wybierze przewodniczącego spośród członków pochodzących spoza wspólnoty uczelni.

Do zadań rady uczelni ma należeć: opiniowanie projektu statutu oraz uchwalanie strategii uczelni, sprawowanie nadzoru nad gospodarką finansową uczelni i nad zarządzaniem uczelnią, wskazywanie kandydatów na rektora i wykonywanie innych zadań określonych w statucie.

Zgodnie z projektem rektor w uczelni publicznej będzie wybierany bezwzględną większością głosów przez kolegium elektorów spośród kandydatów wskazanych przez radę uczelni, posiadających co najmniej stopień doktora oraz spełniających inne wymagania określone w ustawie. W uczelni niepublicznej rektora będzie powoływał założyciel albo wybierał senat. Kadencja rektora ma trwać 4 lata i rozpoczynać się w dniu 1 września roku, w którym zostanie wybrany. Ta sama osoba może być rektorem nie więcej niż przez 2 następujące po sobie kadencje. Rektor w uczelni publicznej może być odwołany przez kolegium elektorów. W projekcie wprowadzono domniemanie kompetencji rektora, co oznacza, że będzie on podejmował decyzje we wszystkich sprawach dotyczących uczelni, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji innych organów uczelni. Rektor reprezentując uczelnię, będzie odpowiedzialny za zarządzanie nią, przygotowywanie projektów statutu i strategii uczelni, prowadzenie polityki kadrowej i wykonywanie czynności z zakresu prawa pracy, powoływanie osób do pełnienia funkcji kierowniczych w uczelni, prowadzenie gospodarki finansowej uczelni, a także ustalanie szczegółowej struktury

organizacyjnej uczelni. Rektor będzie wydawał decyzje administracyjne w sprawie stypendiów i zapomóg oraz zapewniał realizację zadań wynikających z innych przepisów obowiązujących w uczelni. Ponadto rektor będzie ustalał regulamin organizacyjny, który określi organizację oraz zasady działania administracji uczelni.

Projekt przewiduje, że senat uczelni jako organ kolegialny uczelni ma być reprezentantem wspólnoty uczelni zdefiniowanej w projekcie jako studenci, doktoranci, nauczyciele akademicki i inni pracownicy uczelni. Senat będzie wybierany na 4-letnią kadencję rozpoczynającą się 1 września. Zgodnie z projektem ustawy czynne prawo wyborcze w uczelni będzie przysługiwać członkom wspólnoty uczelni. Nie mniej niż 50% składu senatu uczelni publicznej będą stanowić przedstawiciele profesorów i profesorów uczelni, a w przypadku publicznej uczelni zawodowej przedstawiciele nauczycieli akademickich posiadających co najmniej stopień doktora. W projekcie przewidziano, że studenci i doktoranci wybierają ze swojego grona członków senatu, którzy mają stanowić nie mniej niż 20% składu senatu. Przewodniczącym senatu będzie rektor. Do ustawowych zadań senatu należeć będzie w szczególności: uchwalanie statutu oraz regulaminu studiów, opiniowanie projektu strategii uczelni, powoływanie i odwoływanie członków rady uczelni, przeprowadzanie oceny funkcjonowania uczelni i realizacji strategii uczelni, formułowanie rekomendacji dla rady uczelni i rektora w zakresie wykonywanych przez nich zadań, nadawanie stopni naukowych, stopni w zakresie sztuki i tytułu doktora honoris causa, określanie programów studiów oraz studiów podyplomowych, określanie sposobu i trybu potwierdzania efektów uczenia się, wskazywanie kandydatów do instytucji przedstawicielskich środowiska szkolnictwa wyższego i nauki.

Wyboru władz uczelni dokonywać będzie samo środowisko akademickie, co zapewni realizację konstytucyjnej zasady autonomii uczelni. Jednocześnie wskazani przez senat przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych będą mieć także wpływ na wybór rektora.

Projektowane przepisy zakładają tworzenie, likwidację oraz zmianę nazwy uczelni publicznej w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Ujednolicone zostaną procedury w tym zakresie dla wszystkich typów uczelni (akademickich i zawodowych). Ponadto uczelnia publiczna będzie mogła zostać utworzona w wyniku połączenia uczelni publicznych, instytutów badawczych lub instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk. Jednocześnie do uczelni publicznej będzie

mogła zostać włączona inna uczelnia publiczna, instytut badawczy lub instytut naukowy PAN - w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W projekcie ustawy uwzględniono procedurę likwidacji uczelni publicznej. Likwidację uczelni publicznej będzie prowadził likwidator powołany przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. W rozporządzeniu w sprawie likwidacji uczelni publicznej Rada Ministrów określi datę otwarcia likwidacji oraz sposób upublicznienia informacji o likwidacji, tryb powołania i odwołania likwidatora, tryb likwidacji, prawa i obowiązki likwidatora, zasady wynagradzania likwidatora i sposób jego finansowania oraz sposób postępowania z dokumentacją uczelni. Rozpoczęcie likwidacji uczelni publicznej spowoduje, że z dniem powołania likwidator przejmie kompetencje organów uczelni, uczelnia nie będzie prowadziła przyjęć na studia, a środki finansowe będą jej przekazywane w niezbędnym zakresie. Mienie uczelni, po spłaceniu zobowiązań, stanie się mieniem Skarbu Państwa albo mieniem jednostki samorządu terytorialnego - odpowiednio do źródła pochodzenia tego mienia. O przeznaczeniu mienia Skarbu Państwa zdecyduje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Projekt ustawy przewiduje procedurę tworzenia oraz likwidacji uczelni niepublicznych. Zgoda na utworzenie uczelni niepublicznej może nastąpić wyłącznie wraz z pozwoleniem na prowadzenie kierunku studiów. Osoba fizyczna lub osoba prawna (założyciel) chcąc utworzyć uczelnię niepubliczną będzie musiała wystąpić do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki z wnioskiem o wpis do ewidencji uczelni niepublicznych oraz o pozwolenie na utworzenie kierunku studiów. Uzasadnienie wniosku powinno zawierać strategię działalności uczelni. Do wniosku o wpis do ewidencji założyciel powinien załączyć: projekt statutu oraz sporządzone w formie aktu notarialnego oświadczenie założyciela o utworzeniu uczelni niepublicznej określające: imię nazwisko i miejsce zamieszkania albo nazwę, numer z Krajowego Rejestru Sądowego lub innego właściwego rejestru i adres założyciela; nazwę uczelni; adres uczelni; wielkość środków finansowych które założyciel zobowiązuje się przekazać uczelni na jej funkcjonowanie, wykaz i wartość rzeczy przekazanych uczelni na własność oraz termin ich przekazania oraz sposób finansowania uczelni. Wniosek założyciela podlegał będzie zaopiniowaniu przez Polską Komisję Akredytacyjną. Pozwolenia na utworzenie uczelni niepublicznej udzielał będzie minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w formie decyzji administracyjnej. Minister będzie wydawał decyzję o wpisie do ewidencji uczelni niepublicznych, która będzie wydawana wraz z decyzją o pozwoleniu na utworzenie kierunku studiów.

Zgodnie z projektem wielkość środków finansowych, które założyciel będzie zobowiązany przekazać uczelni na jej funkcjonowanie, będzie wynosić nie mniej niż 3 000 000 zł, zaś przekazanie tych środków na rachunek bankowy uczelni powinno nastąpić nie później niż 30 dni od dnia wpisu do ewidencji uczelni niepublicznych. W dotychczas obowiązującym stanie prawnym wysokość środków finansowych przeznaczonych przez założyciela na utworzenie i funkcjonowanie uczelni wynosi nie mniej niż 500 000 zł, a ich przekazanie następuje w terminie 3 miesięcy od dnia wpisania uczelni do rejestru. Podwyższenie kwoty jaką założyciel będzie musiał przekazać na utworzenie i funkcjonowanie uczelni zagwarantuje stabilność finansową uczelni, co przyczyni się do poprawy jakości kształcenia.

W celu usprawnienia rozpoczęcia działalności uczelni do projektowanej ustawy wprowadzono przepis wyznaczający założycielowi nowo utworzonej uczelni

30-dniowy termin, liczony od dnia wpisu do ewidencji, na powołanie pierwszego rektora oraz nadanie pierwszego statutu.

Projekt przewiduje 6-letni okres ważności pierwszego wpisu uczelni niepublicznej do ewidencji. W związku z wprowadzeniem terminu ważności wpisu uczelni niepublicznej do rejestru w projekcie przewidziano procedurę przedłużenia ważności wpisu oraz konsekwencje związane z niezłożeniem przez założyciela wniosku o przedłużenie ważności wpisu do ewidencji. Ważność wpisu do ewidencji będzie przedłużana na czas nieokreślony. Projektowana ustawa zakłada, że w przypadku niezłożenia wniosku w terminie (tj. nie wcześniej niż 12 miesięcy i nie później niż 6 miesięcy przed upływem ważności wpisu do ewidencji), minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki będzie wszczynał postępowanie w sprawie likwidacji uczelni.

W projekcie określono przesłanki uzasadniające odmowę wpisu do ewidencji.

Zgodnie z projektem jedyną formą przejęcia funkcji założyciela jest śmierć dotychczasowego założyciela, jeżeli jest osobą fizyczną, albo wykreślenie z właściwego rejestru, jeżeli jest osobą prawną. Powyższa kwestia powinna zostać uregulowana w statucie. Przejęcie funkcji założyciela w tym trybie wymaga zgody ministra nauki i szkolnictwa wyższego.

Zgodnie z projektem sposób prowadzenia ewidencji, tryb dokonywania wpisów i zmian w ewidencji oraz warunki wykreślenia z ewidencji zostanie określony w ustawie. Ewidencja uczelni niepublicznych będzie zawierała tylko niezbędne informacje dotyczące uczelni

niepublicznych tj. numer wpisu do ewidencji; datę wpisu do ewidencji; imię, nazwisko i miejsce zamieszkania albo nazwę, numer z Krajowego Rejestru Sądowego lub innego właściwego rejestru i adres założyciela; nazwę uczelni niepublicznej; adres uczelni niepublicznej; datę wykreślenia z ewidencji.

Zgodnie z projektem założyciel może zlikwidować uczelnię po uzyskaniu zgody na likwidację - wydanej przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego. Założyciel, po uzyskaniu zgody, będzie miał obowiązek doręczenia ministrowi, w terminie 3 miesięcy, aktu potwierdzającego postawienie uczelni w stan likwidacji. W przypadku niedoręczenia tego aktu w ww. terminie wykonanie obowiązku postawienia uczelni w stan likwidacji będzie następowało w sposób określony w przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Uczelnia zostanie postawiona w stan likwidacji z dniem wskazanym w akcie założyciela potwierdzającym postawienie uczelni w stan likwidacji. Skutki postawienia uczelni w stan likwidacji oraz zasady funkcjonowania uczelni będącej w likwidacji określono w projekcie. Uczelnia postawiona w stan likwidacji będzie używała dotychczasowej nazwy z dodaniem oznaczenia „w likwidacji”, zaś minister będzie dokonywał w ewidencji wpisu o zmianie nazwy uczelni.

Uwzględniając nierzadko skomplikowany charakter postępowań w sprawie likwidacji uczelni niepublicznych, związany często z brakiem uregulowań w statutach uczelni niepublicznych trybu powoływania likwidatora uczelni, w projekcie przewidziano, że likwidację uczelni niepublicznej będzie prowadził jej założyciel. Powierzenie obowiązków likwidacyjnych uczelni założycielowi ma w założeniu uprościć likwidację uczelni, jak również pozwolić na uniknięcie problemów związanych z wynagrodzeniem likwidatora oraz rozproszeniem obowiązków oraz odpowiedzialności za przeprowadzoną likwidację.

O zakończeniu likwidacji założyciel będzie zawiadamiał ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Minister będzie wydawał decyzję w sprawie wykreślenia uczelni z ewidencji.

Projekt przewiduje, że nieprzystąpienie przez założyciela do prowadzenia likwidacji w terminie 30 dni od postawienia uczelni w stan likwidacji spowoduje, że wykonanie tego obowiązku następować będzie w sposób określony w przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

W projekcie uwzględniono, że w przypadku likwidacji uczelni niepublicznej dokumentacja przebiegu studiów oraz dokumentacja pracownicza będzie mogła zostać

przekazana do przechowawcy wpisanego do rejestru przechowawców akt osobowych i placowych, o którym mowa w art. 51a ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1506). Dodatkowo projekt wychodzi naprzeciw problemom związanym z przekazaniem dokumentacji przebiegu studiów w przypadku likwidacji uczelni i wskazuje, że właściwe miejscowo archiwa państwowe będą nieodpłatnie przejmować od założyciela uczelni dokumentację archiwalną.

Doświadczenie w stosowaniu przepisów z zakresu szkolnictwa wyższego oraz w prowadzeniu postępowań administracyjnych w sprawach utworzenia uczelni niepublicznej, w których wymagane jest uzyskanie opinii PKA, bądź w sprawach likwidacji uczelni niepublicznych, stanowiących zazwyczaj długotrwały proces spowodowały umieszczenie w projekcie rozwiązań szczególnych względem regulacji Kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie terminów załatwiania spraw. Projekt przewiduje, że minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki będzie wydawał decyzję w sprawie wpisu do ewidencji uczelni niepublicznych w terminie 12 miesięcy od dnia wpływu wniosku. Decyzje w sprawie zgody na likwidację uczelni niepublicznej będą wydawane w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia przez założyciela wniosku o wydanie zgody na likwidację, natomiast dla postępowań w sprawie przedłużenia ważności wpisu określono 6 miesięczny termin na wydanie przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki decyzji w sprawie przedłużenia ważności wpisu do ewidencji. Wykreślenie uczelni niepublicznej z ewidencji będzie następowało w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia założyciela o zakończeniu likwidacji.

Zgodnie z projektem będzie możliwe połączenie uczelni niepublicznych oraz włączenie jednej uczelni niepublicznej do innej. Wprowadzono przepisy zapewniające spójność rozwiązań z zakresu połączenia uczelni niepublicznych oraz włączenia jednej uczelni niepublicznej do innej z pozostałymi przepisami projektowanej ustawy, w szczególności z przepisami dotyczącymi tworzenia uczelni niepublicznej.

Nadto projekt przewiduje możliwość powoływania uczelni federacyjnych. Będą one mogły być tworzone przez publiczną uczelnię akademicką wraz z inną publiczną uczelnią akademicką, instytutem badawczym, instytutem PAN lub międzynarodowym instytutem. Warunkiem będzie posiadanie przez te podmioty siedziby w tym samym województwie. Celem działania uczelni federacyjnej będzie wspólna realizacja zadań w zakresie prowadzenia działalności naukowej, kształcenia doktorantów, nadawania stopni naukowych lub stopni w

zakresie sztuki, a także komercjalizacji wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi wynikami. Podmioty tworzące uczelnię federacyjną będą mogły również powierzyć jej realizowanie innych zadań określonych w statucie uczelni federacyjnej, w tym prowadzenie kształcenia na określonym kierunku, poziomie i profilu studiów. Uczelnia federacyjna będzie tworzone w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Innym organizacyjno-ustrojowym instrumentem sprzyjającym współdziałaniu uczelni będzie związek uczelni. Zadaniem związku uczelni będzie w szczególności optymalizacja wykorzystania zasobów uczelni tworzących związek, która może być realizowana przez: administrowanie wydzielonym majątkiem, prowadzenie obsługi w zakresie administracyjnym, finansowym, kadrowym, pomocy prawnej, zamówień publicznych i akademickich biur karier, prowadzenie działalności wydawniczej, a także wspieranie działalności naukowej.

Projekt przewiduje, że w uczelniach będą działały systemy biblioteczno-informacyjne, których podstawę stanowią biblioteki.

Zgodnie z projektem zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz szeroko rozumianego kształcenia jest obowiązkiem rektora. Sposób zapewnienia w uczelni tych warunków zostanie określony w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki (wydawany w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy). W rozporządzeniu zostanie uregulowany sposób zapewniania warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w uczelniach.

3.2.2. Prowadzenie studiów

Projektowana ustawa wprowadza nowe zasady kwalifikowania uczelni do grup, na podstawie wyników ewaluacji jakości działalności naukowej, a także przypisanie uprawnień do kształcenia do uczelni, a nie jej jednostek organizacyjnych. Uprawnienie do prowadzenia studiów będzie posiadała uczelnia, a organem właściwym do określania programów studiów będzie senat uczelni. Rozwiązanie takie spowoduje wyeliminowanie sytuacji, w których ten sam kierunek studiów prowadzony był w kilku jednostkach organizacyjnych uczelni. Powinno się to przyczynić do wzmocnienia jakości prowadzonego kształcenia, uzyskania efektu synergii w związku z przypisaniem najbardziej kompetentnych nauczycieli akademickich do danego kierunku studiów. Brak rozdrobnienia struktury kierunków powinien sprzyjać rozwojowi

kształcenia interdyscyplinarnego łączącego potencjał pracowników zamkniętych dotychczas w strukturze jednostek.

Zgodnie z projektem prawo do samodzielnego tworzenia kierunków studiów i decydowania o prowadzeniu studiów poza siedzibą otrzyma uczelnia, która uzyskała pozytywną ocenę kompleksową lub, gdy kierunek jest tworzony w ramach dyscypliny, w której uczelnia posiada kategorię naukową A+ albo A, a więc uczelnia akademicka posiadająca uprawnienie do nadawania zarówno stopnia doktora, jak i doktora habilitowanego. Natomiast uczelnie posiadające niższą niż ww. kategorię naukową albo nie posiadające kategorii naukowej będą musiały uzyskać pozwolenie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na utworzenie kierunku studiów, studiów wspólnych albo na prowadzenie studiów poza siedzibą. Uczelnie akademickie posiadające kategorię naukową B+ będą mogły uzyskać pozwolenie na utworzenie kierunku studiów o profilu praktycznym lub o profilu ogólnoakademickim. Natomiast uczelnie akademickie z kategorią naukową niższą niż B+ albo nie posiadające kategorii naukowej mogą uzyskać wyłącznie pozwolenie na utworzenie kierunku studiów o profilu praktycznym. Uczelnia zawodowa, zgodnie z regulacjami dotyczącymi typów uczelni, będzie prowadziła tylko studia o profilu praktycznym. W projekcie przewidziano, że o uzyskanie pozwolenia na utworzenie kierunku lekarskiego lub lekarsko-dentystycznego będzie mogła ubiegać się uczelnia akademicka posiadająca kategorię naukową B+ w dyscyplinie w zakresie nauk medycznych lub nauk o zdrowiu. W projektowanej procedurze związanej z rozpatrzeniem przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki wniosku uczelni o pozwolenie na utworzenie kierunku studiów, proces opiniowania wniosku przez Polską Komisję Akredytacyjną, będzie poprzedzony weryfikacją (dokonywaną według stanu na dzień złożenia wniosku), czy zaistniały określone w projekcie ustawy przesłanki stanowiące podstawę do odmowy wydania pozwolenia przez ministra. W sytuacji, gdy w okresie 2 lat poprzedzających złożenie wniosku minister wydał decyzji o cofnięciu pozwolenia na prowadzenie studiów w tej samej dyscyplinie, uczelnia nie realizowała obowiązków sprawozdawczych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, lub posiada zaległości podatkowe lub z tytułu innych danin publicznych albo wobec uczelni wszczęto postępowanie likwidacyjne albo objęto uczelnię publiczną programem naprawczym minister będzie odmawiał pozwolenia na utworzenie studiów.

Z uwagi na konieczność dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy przewidziano również możliwość odmowy wydania pozwolenia, jeżeli według stanu na dzień złożenia wniosku kształcenie na danym kierunku odpowiada lokalnym lub regionalnym potrzebom społeczno-gospodarczym. W powyższych przypadkach odmowa wydania pozwolenia przez ministra będzie mogła nastąpić bez zasięgnięcia opinii Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

W przypadkach zaprzestania spełniania przez uczelnie warunków do prowadzenia studiów, negatywnej oceny jakości kształcenia dokonanej przez PKA, odmowy albo cofnięcia akredytacji wydanej dla kierunków pielęgniarstwo lub położnictwo przez ministra właściwego do spraw zdrowia, nierozpoczęcia prowadzenia zajęć na danym kierunku studiów w okresie 2 lat od wydania pozwolenia - projekt przewiduje cofnięcie pozwolenia na utworzenie kierunku studiów. Analogiczne rozwiązanie może być zastosowane jeżeli kształcenie na danym kierunku studiów przestało odpowiadać lokalnym lub regionalnym potrzebom społeczno-gospodarczym.

W projekcie wprowadzono zasadę, że zajęcia na studiach są prowadzone przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w danej uczelni oraz przez inne osoby posiadające doświadczenie w zakresie programu studiów oraz że w ramach programu studiów o profilu praktycznym co najmniej 50% godzin zajęć, a o profilu ogólnoakademickim co najmniej 75% godzin zajęć - prowadzona jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Rozwiązanie takie ma zastąpić nieadekwatne do obecnej sytuacji rozwiązanie dotyczące minimum kadrowego, zachęcające do spełniania warunków formalnych na minimalnym poziomie raczej niż do dbałości o faktyczną jakość kształcenia i innowacyjne podejście do dydaktyki, a przy tym wspierać stabilność kadry firmującej dany kierunek studiów.

W projekcie ustawy przewidziano możliwość prowadzenia studiów wspólnych, studiów z udziałem przedsiębiorców - studiów dualnych i studiów we współpracy z organem nadającym uprawnienie do wykonywania zawodu, organem przeprowadzającym postępowanie egzaminacyjne w ramach uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu, organem samorządu zawodowego, organizacją gospodarczą lub organem rejestrowym, pozostawiając uczelniom swobodę przy określaniu organizacji studiów w umowie.

Projekt przewiduje istotne uproszczenia w zakresie prowadzenia studiów z udziałem zagranicznej uczelni lub instytucji naukowej, wyłączając niektóre warunki prowadzenia studiów, które mogą być barierą dla realizacji międzynarodowych studiów wspólnych, dotyczące m.in. odsetka zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich przez nauczycieli

akademickich zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Kwestie te powinny być określone w umowie o współpracy.

W projekcie przewidziano, że studia niestacjonarne mają trwać dłużej niż studia stacjonarne, odpowiednio o 1 semestr w przypadku studiów pierwszego oraz drugiego stopnia i 2 semestry w przypadku jednolitych studiów magisterskich. Ponadto w przypadku studiów o profilu praktycznym, praktyki zawodowe będą trwały co najmniej 6 miesięcy na studiach pierwszego stopnia i jednolitych studiach magisterskich oraz 3 miesiące na studiach drugiego stopnia.

Projekt przewiduje również delegację do wydania rozporządzeń w sprawie standardów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów wymienionych enumeratywnie w projekcie.

W projekcie wskazano dwa sposoby przyjmowania przez uczelnie kandydatów na studia – poprzez rekrutację albo poprzez potwierdzenie efektów uczenia się (w przypadku kandydatów posiadających odpowiednie doświadczenie zawodowe).

W procesie rekrutacji na studia uczelnie same zdecydują w jakiej formule będą ustalać warunki, tryb oraz terminy rekrutacji (uchwała senatu, zarządzenie rektora).

Do 30 czerwca każdego roku poprzedzającego rok akademicki, w którym ma się odbyć rekrutacja uczelnie będą upubliczniać warunki, tryb i terminy rekrutacji.

Podstawą przyjęć na studia pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie będą wyniki egzaminu maturalnego, jednakże wprowadzona została możliwość przeprowadzania egzaminów wstępnych na studia również w zakresie przedmiotów maturalnych. Przepisy te dotyczą także osób posiadających zagraniczne świadectwo dojrzałości. Wyniki egzaminu wstępnego będą mogły stanowić maksymalnie 50% łącznego wyniku możliwego do uzyskania przez kandydata.

Projekt przewiduje, że będzie możliwe przyjęcie na studia bez określania konkretnego kierunku, który będzie musiał być wskazany nie później niż po pierwszym roku studiów.

Co najmniej na 4 lata przed rekrutacją uczelnie publiczne będą określały zasady przyjmowania na studia laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego, w takim samym terminie będą mogły określać zasady przyjmowania na studia laureatów konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych.

Postępowanie rekrutacyjne będzie postępowaniem administracyjnym w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, a w konsekwencji od decyzji administracyjnej o przyjęciu (lub odmowie przyjęcia) na studia będzie przysługiwało odwołanie do właściwego sądu. Wewnętrzny tryb odwoławczy, w ramach dwuinstancyjności postępowania, określać będą organy uczelni.

Utrzymano odrębny tryb przyjmowania na studia kandydatów na żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb państwowych.

Dzięki zmniejszeniu liczby regulacji oraz umożliwieniu przeprowadzania egzaminów wstępnych w dowolnym zakresie, uczelnie będą miały większą możliwość decydowania o kształcie rekrutacji.

W projekcie przewidziano ograniczenie możliwości potwierdzania efektów uczenia się tylko dla uczelni posiadających kategorię naukową A lub A+ w zakresie dyscyplin, do których przyporządkowany jest dany kierunek lub uczelni, które posiadają pozytywną ocenę jakości kształcenia na danym kierunku.

Nastąpi uproszczenie nazw tytułów zawodowych, wśród których w projekcie wymienia się wyłącznie tytuł zawodowy licencjata, inżyniera, magistra i magistra inżyniera. Wprowadza się także katalog czynności, za które uczelnie mogą pobierać opłaty oraz zasadę, w myśl której uczelnia ustalała będzie opłaty pobierane od studentów oraz ich wysokość przed rozpoczęciem rekrutacji. Uczelnia do czasu ukończenia studiów przez osoby przyjęte na studia w ramach danej rekrutacji nie będzie mogła zwiększyć wysokości opłat ani wprowadzić nowych opłat.

Większość zagadnień dotyczących kształcenia, koniecznych do doprecyzowania na poziomie aktu wykonawczego, zostanie uregulowana w jednym rozporządzeniu ministra w sprawie:

- 1) warunków, jakie musi spełniać uczelnia, aby prowadzić studia na określonym kierunku, poziomie i profilu;
- 2) wymagań, jakie musi spełniać program studiów;
- 3) kierunków studiów prowadzonych jako jednolite studia magisterskie;
- 4) zakresu wniosku o pozwolenie na utworzenie kierunku studiów;
- 5) wymagań, jakie musi spełniać uczelnia, aby prowadzić kształcenie na odległość;
- 6) sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu studiów, w tym uwierzytelniania dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą;

- 7) warunków wydawania i niezbędnych elementów dyplomów, w tym dyplomów wspólnych;
- 8) tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów.

3.2.3. Prawa i obowiązki studentów

Projekt reguluje podstawowe prawa i obowiązki studentów. W myśl projektowanych przepisów osoba przyjęta na studia rozpoczyna studia i nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania. Studia stacjonarne w uczelni publicznej są bezpłatne. Przepisy gwarantują studentom, na zasadach określonych w regulaminie studiów, prawo do: przenoszenia i uznawania punktów ECTS uzyskanych w tej samej lub w innej uczelni, w tym zagranicznej, odbywania studiów według indywidualnego toku studiów, urlopów od zajęć oraz usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach, zmiany kierunku studiów, przeniesienia na studia stacjonarne albo niestacjonarne, przystąpienia do egzaminu komisyjnego przy udziale wskazanego przez niego obserwatora, uzyskania warunkowego zezwolenia na podjęcie studiów w następnym roku lub semestrze.

Student jest obowiązany postępować zgodnie z treścią ślubowania i przepisami obowiązującymi w uczelni, w szczególności do uczestniczenia w zajęciach zgodnie z regulaminem studiów, składania egzaminów, odbywania praktyk zawodowych i spełniania innych wymogów przewidzianych w programie studiów.

Uczelnia skreśla studenta z listy studentów w przypadku niepodjęcia studiów, rezygnacji ze studiów, niezłożenia w terminie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego, ukarania karą dyscyplinarną wydalenia z uczelni.

Uczelnia może skreślić studenta z listy studentów (w drodze decyzji administracyjnej) w przypadku stwierdzenia braku udziału w obowiązkowych zajęciach, stwierdzenia braku postępów w nauce, nieuzyskania zaliczenia semestru lub roku w określonym terminie, niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów.

Studentowi przysługuje prawo do korzystania z 50% ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami komunikacji miejskiej. Osobom, które ukończyły studia pierwszego stopnia, prawo to przysługuje do dnia 31 października roku, w którym ukończyły te studia.

W przypadku zaistnienia w uczelni sporu zbiorowego dotyczącego istotnych spraw studentów, może w niej zostać przeprowadzona akcja protestacyjna lub strajk.

Wśród szczególnie istotnych, nowych gwarancji praw studenta należy wskazać obowiązek uczelni ustalenia opłat pobieranych od studentów oraz ich wysokości przed rozpoczęciem rekrutacji. Do czasu ukończenia studiów przez osoby przyjęte na studia w ramach konkretnej rekrutacji, uczelnia nie może zwiększyć dla nich wysokości opłat ani wprowadzić nowych opłat. Uczelnia jest zobowiązana zamieścić informację o wysokości i rodzaju opłat na swojej stronie internetowej.

Przepisy wprowadzają zakaz pobierania opłat od studentów za rejestrację na kolejny semestr lub rok studiów, egzaminy, w tym egzamin poprawkowy, egzamin komisyjny, egzamin dyplomowy, wydanie dziennika praktyk zawodowych, złożenie i ocenę pracy dyplomowej oraz wydanie suplementu do dyplomu.

W zakresie pomocy materialnej dla studentów w projektowanej ustawie przewiduje się, że bezzwrotna pomoc państwa dla studentów udzielana będzie w formie stypendium socjalnego, dla osób niepełnosprawnych, rektora oraz zapomogi. Dodatkowo system tworzyć będą świadczenia niepieniężne, tj. możliwość zakwaterowania w domu studenckim oraz wyżywienia w stołówce studenckiej.

Projekt ustawy zakłada, że każdy z nadzorujących uczelnie ministrów będzie przekazywał środki na fundusz stypendialny dla nadzorowanych uczelni.

Przewiduje się, że w ramach katalogu stypendiów wymienionych wprost w projekcie ustawy, student będzie mógł otrzymywać stypendia przyznawane przez jednostki samorządu terytorialnego oraz stypendia za wyniki w nauce przyznawane przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące państwowymi ani samorządowymi osobami prawnymi. W celu zwolnienia - ww. stypendiów za wyniki w nauce - z konieczności odprowadzania podatku przez świadczeniobiorców, minister będzie musiał zatwierdzić zasady przyznawania tych stypendiów.

Projekt ustawy definiuje zasady ustalania dochodu członków rodziny studenta. Szczegółowe zasady przyznawania i udzielania pomocy dla studentów będzie zawierał regulamin świadczeń dla studentów ustalany na poziomie uczelni. Przy czym, projekt ustawy przewiduje, że student wnioskując o świadczenie i jednocześnie wykazując dochód na osobę w rodzinie studenta nieprzekraczający kwoty określonej w art. 8 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.), będzie musiał dostarczyć zaświadczenie z ośrodka pomocy społecznej o sytuacji dochodowej i majątkowej studenta i rodziny studenta. Przepis ten ma na celu wyposażenie uczelni w narzędzie do weryfikacji

prawdziwości oświadczeń studentów o uzyskiwanych dochodach. Projektowane rozwiązanie zwiększy szczelność systemu pomocy materialnej. Jednocześnie przewiduje się, że student w przypadku braku przedstawienia ww. zaświadczenia będzie miał prawo do złożenia dodatkowych wyjaśnień.

Realizując cel konstytucyjny wynikający z art. 70 ust. 4 Konstytucji RP, w projekcie ustawy zawarto regulacje pozwalające na pobieranie stypendiów i zapomóg do momentu uzyskania wykształcenia wyższego, ale nie dłużej niż przez 3 lata, gdy student będzie chciał kontynuować studia po uzyskaniu dyplomu licencjata, inżyniera lub równorzędnym.

Projekt ustawy przewiduje, że stypendium rektora będzie przysługiwało wszystkim studentom przyjętym na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, którzy są laureatami olimpiady międzynarodowej albo laureatami lub finalistami olimpiady stopnia centralnego. Jednocześnie studenci ci nie będą uwzględniani przy obliczaniu przewidzianego w projekcie ustawy dziesięcioprocentowego udziału studentów danego kierunku, którzy mogą otrzymywać stypendia rektora.

3.2.4. Samorząd studencki i organizacje studenckie

W projekcie uregulowano funkcjonowanie samorządu studenckiego, w którego skład wchodzi przedstawiciele wszystkich studentów danej uczelni. Samorząd studencki działa przez swoje organy. Ustawa przewiduje obligatoryjne istnienie organu uchwałodawczego oraz przewodniczącego samorządu studenckiego. Samorząd studencki, zgodnie z proponowanymi przepisami, jest reprezentantem ogółu studentów danej uczelni oraz prowadzi działalność w zakresie spraw studenckich, w tym socjalno-bytowych i kulturalnych studentów. Decyduje również w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez uczelnię na sprawy studenckie. Regulamin samorządu studenckiego określa organizację i tryb działania samorządu oraz sposób powoływania przedstawicieli do organów uczelni. Do obowiązków samorządu studenckiego należy prowadzenie, we współpracy z Parlamentem Studentów RP, szkoleń w zakresie praw studenta i obowiązków studenta.

Nadto przewodniczący samorządu studenckiego jest z mocy prawa członkiem rady uczelni. Ponadto przedstawiciele studentów posiadają reprezentantów w senacie uczelni oraz kolegium elektorów (jeżeli jego istnienie przewiduje statut uczelni). Samorząd studencki bierze udział w procedurze uzgodnieniowej w zakresie przyjęcia regulaminu studiów oraz w procesie

przyjmowania przez rektora regulaminu świadczeń dla studentów. Projektowana ustawa wskazuje również na funkcje opiniodawcze samorządu studenckiego w wybranych aspektach.

Kompetencje nadzorcze wobec samorządu studenckiego przysługują rektorowi, który (w drodze decyzji administracyjnej) uchyla wydawane przez samorząd studencki akty niezgodne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, statutem uczelni, regulaminem studiów lub regulaminem samorządu.

Uczelnia jest zobowiązana zapewnić środki niezbędne do funkcjonowania samorządu studenckiego.

Studenci mają prawo zrzeszania się w uczelnianych organizacjach studenckich. Zgodnie z przepisami o powstaniu organizacji studenckiej niezwłocznie informuje się rektora. Uczelnia może przeznaczać środki na realizację działań uczelnianych organizacji studenckich i działających w uczelni stowarzyszeń zrzeszających wyłącznie studentów lub studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich.

Nadzór nad organizacjami studenckimi sprawuje rektor, który w drodze decyzji administracyjnej uchyla akt organu uczelnianej organizacji studenckiej niezgodny z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, statutem uczelni, regulaminem studiów lub regulaminem tej organizacji. Rektor, w drodze decyzji administracyjnej, rozwiązuje uczelnianą organizację studencką, która rażąco lub uporczywie narusza przepisy prawa, statut uczelni, regulamin studiów lub regulamin tej organizacji.

3.2.5. Pracownicy uczelni

Zasadniczym założeniem projektu jest utrzymanie rozwiązań w zakresie spraw pracowniczych funkcjonujących w obecnym stanie prawnym. W projekcie zaproponowano siatkę stanowisk pracowników uczelni – nauczycieli akademickich. Najważniejsze (podstawowe) wymagania niezbędne do zajmowania stanowiska nauczyciela akademickiego są określone w projekcie ustawy, natomiast zostaną uzupełnione w statucie uczelni dla każdego stanowiska w ramach każdej grupy stanowisk. W projekcie zaproponowano minimalne wynagrodzenia osób na stanowiskach nauczycieli akademickich oraz osób niebędących nauczycielami akademickimi.

Zgodnie z projektem nauczycieli akademickich zatrudnia się w 3 grupach pracowników dydaktycznych, badawczych i badawczo-dydaktycznych, odpowiadających obecnym grupom

pracowników dydaktycznych, naukowych i naukowo-dydaktycznych. Każdej nowej grupie stanowisk przypisane zostały specyficzne zadania.

W projekcie przewidziano stanowisko profesora uczelni, na którym może być zatrudniona osoba legitymująca się co najmniej stopniem doktora oraz dodatkowymi osiągnięciami dydaktycznymi, naukowymi bądź naukowo-dydaktycznymi. Warto podkreślić, że na stanowisku profesora uczelni może być zatrudniona osoba posiadająca stopień doktora i wyłącznie osiągnięcia dydaktyczne co powinno sprzyjać rozwojowi dydaktycznej ścieżki kariery akademickiej. Stanowisko profesora uczelni zastąpi stanowiska profesora nadzwyczajnego i profesora wizytującego występujące w obecnym stanie prawnym. W projekcie wprowadza się możliwość określenia przez senat innych stanowisk nauczycieli akademickich oraz wymagań kwalifikacyjnych niezbędnych do ich zajmowania.

W projekcie przewidziano, że stosunki pracy będą nawiązywane wyłącznie na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony albo na czas określony do czterech lat. Umowy o pracę będą przewidywały czy uczelnia jest podstawowym miejscem pracy nauczyciela akademickiego. W przypadku umów na czas określony po uzyskaniu przez nauczyciela akademickiego pozytywnej oceny okresowej może być z nim zawarta umowa o pracę na czas nieokreślony bez przeprowadzania konkursu. Wprowadzono jednocześnie zasadę, że w przypadku zatrudnienia na czas określony nauczycieli akademickich dla których uczelnia nie jest podstawowym miejscem pracy, a także którzy pobierają świadczenie emerytalne, zatrudnienie to będzie zawsze zatrudnieniem na czas określony i nie przekształci się na mocy przepisów art. 25¹ § 1–3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, w stosunki pracy na czas nieokreślony.

W projekcie przewidziano zasadę, zgodnie z którą nawiązanie z nauczycielem akademickim pierwszego stosunku pracy, na czas nieokreślony lub określony dłuższy niż 3 miesiące, w konkretnej uczelni publicznej, następuje po przeprowadzeniu otwartego konkursu, którego tryb i warunki przeprowadzania określa statut. Od zasady konkursowego zatrudniania przewidziano wyjątki, w przypadku nauczyciela akademickiego:

- 1) skierowanego do pracy w uczelni na podstawie umowy zawartej z zagraniczną instytucją naukową;
- 2) będącego beneficjentem przedsięwzięcia, programu lub konkursu ogłoszonego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju,

Narodowe Centrum Nauki lub międzynarodowego konkursu na realizację projektu badawczego związanego z dziedziną nauki lub dziedziną sztuki;

- 3) zatrudnianego na czas realizacji projektu finansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej albo przez inny podmiot przyznający grant.

Projekt przewiduje też obowiązki informacyjne w zakresie procedur konkursowych oraz ich wyników, wraz z zasadą, że w przypadku nierozstrzygnięcia konkursu na stronach internetowych zamieszcza się uzasadnienie jego nierozstrzygnięcia.

Projekt przewiduje zakaz bezpośredniej podległości służbowej między osobami bliskimi zatrudnionymi w uczelni.

Czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do rektora w uczelni publicznej wykonywał będzie przewodniczący rady uczelni, a w uczelni niepublicznej przewodniczący organu kolegialnego wskazanego w statucie.

Projekt dopuszcza rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem po otrzymaniu przez nauczyciela akademickiego jednej oceny negatywnej, natomiast po dwóch kolejnych ocenach negatywnych następować będzie rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia.

Projekt wprowadza przesłanki wygaśnięcia umowy o pracę z nauczycielem akademickim w przypadku zaprzestania spełniania przez niego wymagań dotyczących zatrudniania nauczycieli akademickich, a także stwierdzenia, że zawarcie umowy o pracę nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów, orzeczenia surowej kary dyscyplinarnej, orzeczenia środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska w przypadku, gdy orzeczenie to dotyczy wykonywania obowiązków nauczyciela akademickiego oraz orzeczenia kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności.

Umowa o pracę z nauczycielem akademickim będzie wygasła także z końcem roku akademickiego, w którym rozpoczął pobieranie świadczenia emerytalnego.

Projekt przewiduje możliwość podjęcia lub kontynuowania zatrudnienia w ramach stosunku pracy tylko u jednego dodatkowego pracodawcy prowadzącego działalność dydaktyczną lub naukowo badawczą.

Nauczyciela akademickiego obowiązywał będzie system zadaniowego czasu pracy. Określono maksymalny roczny wymiar zajęć dydaktycznych dla poszczególnych stanowisk, jak również ustalono, że 1 godzina dydaktyczna wynosi 45 minut.

Projekt przewiduje obowiązek wprowadzenia we wszystkich uczelniach regulaminu pracy, który ma określać zasady ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich dla poszczególnych rodzajów i grup stanowisk, rodzaje zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków, w tym wymiar zajęć dydaktycznych oraz innych obowiązków dla poszczególnych stanowisk, a także zasady i tryb udzielania urlopu wypoczynkowego i innych urlopów przewidzianych w projekcie ustawy.

W projekcie przewidziano możliwość prowadzenia zajęć dydaktycznych w godzinach ponadwymiarowych i określono ich maksymalny wymiar.

Każdy nauczyciel akademicki podlegał będzie ocenie okresowej dokonywanej nie rzadziej niż raz na 4 lata lub na wniosek rektora, jako przełożonego wszystkich pracowników uczelni.

Rektor będzie zobowiązany do określenia kryteriów i trybu dokonywania oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników oraz wskazania podmiotu dokonującego tej oceny, a także określenia zasad dokonywania oceny nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem przez studentów i doktorantów.

W projekcie przewidziano, że ocena okresowa może być pozytywna albo negatywna, a w przypadku oceny negatywnej, kolejna ocena okresowa jest dokonywana nie wcześniej niż po upływie 12 miesięcy.

Projekt przewiduje wymiar urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich na poziomie 36 dni, jak również możliwość uzyskiwania przez nauczycieli akademickich urlopu naukowego i urlopu dla poratowania zdrowia.

Projekt przewiduje szczegółowe rozwiązania dotyczące wynagrodzeń za czas urlopu wypoczynkowego oraz płatnego urlopu naukowego i dla poratowania zdrowia, przyjęto, że zmienne składniki wynagrodzenia są obliczane na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z okresu 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu, a jeżeli zatrudnienie trwało krócej, to przeciętne wynagrodzenie oblicza się z całego okresu zatrudnienia z uwzględnieniem stawek wynagrodzenia obowiązujących na dzień rozpoczęcia urlopu.

Projekt przewiduje odprawy emerytalne dla nauczycieli akademickich w wysokości 300% wynagrodzenia zasadniczego otrzymywanego w ostatnim miesiącu zatrudnienia oraz dla

pracowników niebędących nauczycielami akademickimi w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia.

Warunki wynagradzania w uczelniach publicznych ustalone zostaną w zakładowym układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania. Akty te będą musiały zostać ustalone w uczelniach w terminie 18 miesięcy od wejścia w życie ustawy.

W projekcie określono składniki wynagrodzenia (obowiązkowe, w stałej wysokości: wynagrodzenie zasadnicze, dodatek za staż pracy oraz fakultatywne, w zmiennej wysokości: dodatek funkcyjny, dodatek zadaniowy, wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, dodatek za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych oraz inne dodatki, jeśli zostały określone w zakładowym układzie zbiorowym pracy albo regulaminie wynagradzania). Ponadto w projekcie określono wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla stanowisk: profesora, profesora uczelni, adiunkta i asystenta.

Wynagrodzenie zasadnicze i dodatek funkcyjny rektora w uczelni publicznej ustalała będzie rada uczelni, przy czym w projekcie określono maksymalne wysokości tych świadczeń. Wynagrodzenie zasadnicze rektora może wynosić do 300% przeciętnego wynagrodzenia zasadniczego w grupie stanowisk w uczelni, w której zatrudniony jest rektor. Wynagrodzenie to będzie obliczane na podstawie przeciętnego wynagrodzenia za rok kalendarzowy poprzedzający rok wyboru rektora. Rektor będzie mógł otrzymywać dodatek funkcyjny w wysokości do 300% minimalnego wynagrodzenia.

Zgodnie z projektem wynagrodzenia rektora i głównego księgowego oraz osób pełniących funkcje organów w uczelni publicznej będą jawne.

Projekt przewiduje, że pracownikowi uczelni publicznej będzie przysługiwało dodatkowe wynagrodzenie roczne na zasadach określonych w przepisach o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym pracowników jednostek sfery budżetowej oraz nagroda jubileuszowa. Pracownikom uczelni będą przysługiwały odprawy emerytalne w wysokości 300% wynagrodzenia zasadniczego otrzymanego za ostatni miesiąc zatrudnienia. Dla pracowników uczelni publicznej dokonywać się będzie odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości 6,5% planowanych przez uczelnię w roku poprzednim rocznych wynagrodzeń osobowych. Ponadto w uczelni publicznej będą mogły być tworzone pracownicze programy emerytalne wykorzystujące zakładowy fundusz świadczeń socjalnych do wysokości 30%. Nauczyciele akademicki oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi będą mogli otrzymać za osiągnięcia w pracy zawodowej nagrody rektora oraz nagrody ministra

nadzorującego uczelnię, a w przypadku uzyskania stopnia naukowego na podstawie wybitnego dorobku – także Prezesa Rady Ministrów.

W sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni, nieuregulowanych w ustawie, stosować się będzie przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, a spory o roszczenia ze stosunku pracy pracownika uczelni rozpatrywać będą sądy pracy.

3.2.6. Komercjalizacja wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz know-how

Celem projektowanych zmian w dziedzinie komercjalizacji wyników badań naukowych jest zwiększenie aktywności uczelni w zakresie transferu wiedzy do gospodarki (realizacji tzw. trzeciej misji uczelni). Zgodnie z projektem, w ramach realizacji trzeciej misji uczelnie mogą prowadzić akademickie inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii oraz spółki celowe. Projekt utrzymuje rozwiązania z zakresu komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, które zostały wypracowane w ostatnich latach, zwłaszcza w zakresie uczelnianych struktur i podmiotów odpowiedzialnych za komercjalizację (akademickie inkubatory przedsiębiorczości, centra transferu technologii, spółki celowe) oraz własności do wyników badań naukowych i prac rozwojowych (tzw. „uwłaszczenia naukowców”).

Spółki celowe, obok prowadzenia działalności związanej z komercjalizacją bezpośrednią i pośrednią, będą mogły również prowadzić działalność gospodarczą, pod warunkiem wyodrębnienia tej działalności pod względem organizacyjnym i finansowym. Umożliwi to spółkom celowym bardziej efektywną działalność, w szczególności realizację zadań komplementarnych do komercjalizacji bezpośredniej i pośredniej, np. realizację badań zleconych przez przedsiębiorstwa czy usług doradczo-biznesowych przy wykorzystaniu potencjału badawczo-rozwojowego uczelni i jednostek macierzystych. Dzięki temu spółki celowe będą mogły mieć status tzw. „jednego okna” w zakresie komunikacji i współpracy jednostki macierzystej, zwłaszcza uczelni, z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Ponadto, w celu bardziej efektywnego wykorzystania infrastruktury badawczej projekt przewiduje umożliwienie uczelniom tworzenia spółek kapitałowych w celu realizacji przedsięwzięć z zakresu infrastruktury badawczej lub zarządzania nimi i ma na celu stworzenie ram prawnych umożliwiających realizację dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych, których elementy (części składowe) często umieszczone są w różnych częściach kraju (przyjmujących

postać tzw. wirtualnych lub sieciowych infrastruktur badawczych). Umożliwi to także udział partnerów gospodarczych w realizacji tych przedsięwzięć na transparentnych zasadach. Spółki te będą mogły być tworzone wspólnie przez uczelnie, instytuty badawcze i instytuty naukowe PAN. Utworzenie spółki z innym podmiotem albo innymi podmiotami będzie wymagać uprzedniego zgłoszenia właściwemu ministrowi (a w przypadku PAN – Prezesowi Akademii), który w terminie 45 dni od dnia doręczenia zgłoszenia będzie mógł sprzeciwić się dokonaniu tej czynności.

Mając na uwadze potrzebę zapobiegania ewentualnej utracie przez „spółki infrastrukturalne” kontroli nad infrastrukturą badawczą proponuje się wprowadzenie ograniczenia udziałów uczelni niepublicznych i podmiotów, innych niż jednostki naukowe. Podmioty takie będą mogły posiadać łącznie nie więcej niż 25% ogólnej liczby głosów lub kapitału zakładowego. Ograniczenie ma również na celu zapewnienie zgodności z przepisami o pomocy publicznej. Proponowana infrastruktura będzie musiała mieć w przeważającej mierze charakter niegospodarczy i powinna służyć całemu środowisku naukowemu, co oznacza, że jej większościowymi udziałowcami lub akcjonariuszami powinny być jednostki naukowe i uczelnie. Proponowany udział 25% jest wystarczający w świetle dotychczasowego zainteresowania firm inwestowaniem w otwartą i służącą całemu środowisku naukowemu infrastrukturę badawczą.

3.3. Studia podyplomowe i inne formy kształcenia

Projekt przewiduje, że uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk oraz instytuty badawcze mogą prowadzić studia podyplomowe lub inne formy kształcenia, rozumiane jako kursy i szkolenia. Podmioty uprawnione do prowadzenia tych wymienionych form kształcenia będą uprawnione do pobierania opłat.

Zgodnie z projektem, studia podyplomowe będą trwały nie krócej niż 2 semestry, a ich program będzie musiał uwzględniać ogólne charakterystyki efektów uczenia się dla kwalifikacji na 6 albo 7 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji (PRK). Program studiów podyplomowych będzie umożliwiał uzyskanie, w czasie ich trwania, co najmniej 30 punktów ECTS.

Po ukończeniu studiów podyplomowych podmiot je prowadzący będzie nadawał kwalifikacje na poziomie 6 albo 7 PRK. Osoba, która ukończy studia podyplomowe będzie otrzymywała świadectwo ukończenia tych studiów, którego wzór określi uczelnia. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi w drodze rozporządzenia warunki wydawania i niezbędne elementy świadectw ukończenia studiów podyplomowych, mając na uwadze konieczność zapewnienia wiarygodności wydawanych świadectw.

Kursy i szkolenia w ramach innych formy kształcenia będą umożliwiać uzyskanie kwalifikacji pełnej na poziomie 5 PRK, a także kwalifikacji częściowej na poziomach 5, 6, 7 lub 8 PRK. Osoba, która ukończy kształcenie w innej formie otrzyma dokument potwierdzający ukończenie tej formy kształcenia. Rodzaj i wzór dokumentu będzie określała uczelnia.

3.4. Stopnie i tytuł w systemie szkolnictwa wyższego i nauki

Projektowana ustawa przewiduje, że ścieżkę awansu zawodowego osób prowadzących działalność naukową wyznaczają stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki – doktora i doktora habilitowanego. Są one przyznawane w dziedzinie nauki i dyscyplinie naukowej lub dziedzinie sztuki i dyscyplinie artystycznej – zgodnie z klasyfikacją dziedzin i dyscyplin. Ukoronowaniem ścieżki awansu naukowego jest tytuł profesora. Pojęcie „tytuł” będzie obejmowało zarówno naukę jak i sztukę. Tytuł będzie przyznawany w dziedzinie.

Uprawnienia do nadawania stopnia doktora będą posiadać: uczelnia, uczelnia federacyjna, instytut naukowy PAN, instytut badawczy albo międzynarodowy instytut naukowy w tej dyscyplinie, w której posiada kategorię naukową A+, A lub B+. Uprawnienia te będą przyznawane automatycznie, z mocy ustawy, wyłącznie na podstawie posiadanej przez podmiot kategorii naukowej. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego posiadać będzie uczelnia, uczelnia federacyjna, instytut naukowy PAN, instytut badawczy albo międzynarodowy instytut naukowy w tej dyscyplinie, w której posiada kategorię naukową A+ lub A.

Stopień doktora i doktora habilitowanego nadaje: w uczelni – senat lub wskazana w statucie komisja senatu, w pozostałych podmiotach – rada naukowa instytutu.

Tytuł profesora nadaje Prezydent RP.

3.4.1. Stopień doktora

Ustawa wprowadza nowy model uzyskiwania stopnia doktora oraz kształcenia doktorantów. Ma on na celu podniesienie jakości rozpraw doktorskich i procedur nadawania stopnia doktora oraz jakości i skuteczności zorganizowanego kształcenia doktorantów. Zaproponowane rozwiązania mają służyć znacznemu ograniczeniu problemów związanych z przewodami doktorskimi i studiami doktoranckimi opisanymi we wprowadzeniu do uzasadnienia. Wprowadzenie nowego modelu wiąże się ze znacznym podniesieniem poziomu autonomii programowej podmiotów mających uprawnienia do nadawania stopnia doktora oraz kształcenia doktorantów. Ustawa wprowadza istotne zmiany w zakresie uprawnień do nadawania stopnia doktora, zasad przygotowania rozpraw doktorskich, uzyskiwania stopnia doktora i opieki naukowej, statusu doktoranta oraz wsparcia finansowego dla doktorantów, organizacji i warunków kształcenia doktorantów, a także zapewniania jakości kształcenia doktorantów.

Uprawnienia do nadawania stopnia doktora będą miały uczelnie, uczelnie federacyjne, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz międzynarodowe instytuty naukowe w dyscyplinie („podmiot doktoryzujący”), w której dany podmiot będzie posiadać kategorię naukową A+, A lub B+. Zmiana ta jest podyktowana potrzebą postulowanego przez środowisko akademickie ograniczenia zbyt dużej liczby podmiotów uprawnionych do nadawania stopnia doktora (wśród których znajdują się obecnie także jednostki słabe naukowo) i uzależnienie tych uprawnień od faktycznego poziomu prowadzonych badań naukowych.

Istotną regulacją o charakterze projakościowym są wymagania do nadawania stopnia doktora. Projekt przewiduje wymóg uzyskania efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 (PRK) oraz posiadania certyfikatu poświadczającego znajomość nowożytnego języka obcego na poziomie biegłości językowej co najmniej C1. Zaawansowana znajomość języka obcego jest warunkiem niezbędnym do funkcjonowania badacza w międzynarodowym środowisku naukowym. Określenie wymagań na poziomie C1 jest logiczną konsekwencją uwzględnionego w charakterystykach drugiego stopnia PRK wymogu posługiwania się przez absolwenta studiów magisterskich językiem obcym na poziomie B+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Wśród warunków uzyskania stopnia doktora znajdzie się autorstwo co najmniej jednej monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo uwzględnione

w wykazie ministra lub co najmniej jednego artykułu naukowego opublikowanego w czasopiśmie ujętym w nowym wykazie ministra, uwzględniającym czasopisma naukowe indeksowane w międzynarodowych bazach o największym zasięgu. Ten wymóg ma na celu motywowanie kandydatów na doktorów do publikowania wyników swoich badań naukowych w wydawnictwach publikujących recenzowane monografie naukowe oraz czasopismach rozpoznawalnych w międzynarodowym obiegu naukowym, zarówno polskich jak i zagranicznych. Projektowana ustawa przewiduje również wprost możliwość określenia przez podmioty doktoryzujące dodatkowych wymogów do uzyskania stopnia doktora. Wśród wymogów pozostanie konieczność przedstawienia i obrony rozprawy doktorskiej oraz posiadanie tytułu magistra lub równorzędnego. Wzorem dotychczasowych rozwiązań związanych z programem „Diamentowy grant”, w wyjątkowych przypadkach o stopień doktora będzie mogła się ubiegać osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia lub trzeci rok jednolitych studiów magisterskich.

Wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora będzie następować na wniosek osoby ubiegającej się o stopień doktora, do którego będzie trzeba dołączyć rozprawę doktorską wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów.

Zdecydowanie poszerzona zostanie transparentność postępowań w sprawie nadania stopnia doktora. Wprowadzona zostanie jawność rozpraw doktorskich, które będą udostępniane na stronie internetowej podmiotu doktoryzującego oraz w systemie POL-on w bazie dokumentów w postępowaniach awansowych na podobnych zasadach jak recenzje. Wyjątkiem od tej zasady będą rozprawy doktorskie, której przedmiot jest objęty tajemnicą prawnie chronioną. Poprawie jakości rozpraw i transparentności postępowań będzie służyć także wprowadzenie trzeciego recenzenta spoza uczelni lub instytutu naukowego, w którym przygotowywana jest rozprawa doktorska. Recenzenci będą mieli trzy miesiące na sporządzenie recenzji. Ustawowym warunkiem dopuszczenia do obrony będzie uzyskanie co najmniej dwóch pozytywnych recenzji.

Projektowana ustawa zwiększa współodpowiedzialność promotora za sukces kandydata do stopnia w przygotowaniu rozprawy doktorskiej. Projektodawca wprowadza zakaz pełnienia funkcji promotora przez osoby, które w okresie ostatnich 5 lat sprawowały opiekę nad przygotowaniem rozprawy przez co najmniej 3 osoby ubiegające się o nadanie stopnia doktora, które nie uzyskały ww. dwóch pozytywnych recenzji.

Szczegółowe czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora będą określone w uchwale organu uprawnionego do nadawania stopnia określającej m.in. sposób wyznaczania i zmiany promotora lub promotorów, tryb złożenia rozprawy doktorskiej i warunki dopuszczenia do obrony. Dzięki uproszczeniu zasad dotyczących czynności w postępowaniu o nadanie stopnia doktora oraz kształcenia doktorantów, ułatwiona zostanie realizacja wspólnych doktoratów, w tym z udziałem zagranicznych instytucji naukowych.

Rozprawa doktorska będzie mogła być przygotowywana w dwóch trybach:

- 1) w ramach kształcenia w szkołach doktorskich, które zastąpi studia doktoranckie i nie będzie uwzględniało formy „niestacjonarnej”;
- 2) w trybie eksternistycznym, stanowiącym kontynuację tzw. ścieżki „z wolnej stopy”.

3.4.2. Szkoła doktorska i tryb eksternistyczny

W miejsce studiów doktoranckich wprowadzana jest zupełnie nowa formuła zorganizowanego kształcenia doktorantów: szkoły doktorskie. Szkoły doktorskie w zamierzeniu ustawodawcy mają być horyzontalnymi strukturami funkcjonującymi w ramach podmiotów doktoryzujących. Formuła szkół doktorskich w zamierzeniu projektodawcy będzie wspierać interdyscyplinarność w badaniach naukowych związanych z przygotowywanymi przez doktorantów rozprawami oraz kształcenie zaawansowanych kompetencji transferowalnych. W tym kontekście rację bytu straci wyodrębnienie kategorii środowiskowych studiów doktoranckich. Szkoły doktorskie będą sprzyjały osiągnięciu efektu synergii w kształceniu doktorantów, zwłaszcza pomiędzy ewentualnymi jednostkami organizacyjnymi w ramach podmiotu organizacyjnego, w tym związanego ze stworzeniem oferty opieki promotorskiej na możliwie najwyższym poziomie.

Szkoła doktorska będzie mogła być utworzona docelowo dla co najmniej dwóch dyscyplin naukowych (według nowej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin uwzględniającej systematykę OECD), w których uczelnia posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora. Dla danej dyscypliny będzie mogła być utworzona jedna szkoła doktorska. Szkoły doktorskie będą mogły być także tworzone na tych samych warunkach przez instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, międzynarodowe instytuty naukowe oraz instytuty badawcze, jak również wspólnie przez uczelnie i instytuty naukowe.

Szkoły doktorskie będą mogły też prowadzić uczelnie federacyjne. W przypadku zaprzestania spełniania warunków do kształcenia doktorantów w szkole doktorskiej, w tym w szkole doktorskiej w ramach danej dyscypliny, podmiot traci możliwość kształcenia doktorantów z końcem roku akademickiego, w którym wystąpiła ta okoliczność. Zagwarantowaniu doktorantom możliwości dalszego kształcenia służy regulacja, zgodnie z którą w przypadku zaprzestania kształcenia w szkole doktorskiej podmiot prowadzący tę szkołę zapewnia doktorantom możliwość kontynuowania kształcenia w innej szkole doktorskiej.

W istotny sposób poprawi się status materialny doktorantów. Każdy doktorant otrzyma stypendium w wysokości co najmniej 110% minimalnego wynagrodzenia, natomiast w przypadku pozytywnego wyniku oceny śródkresowej minimalna wysokość stypendium będzie wynosić 170% minimalnego wynagrodzenia. Stypendia zostaną objęte przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Łączny okres wypłacania stypendium nie będzie mógł przekroczyć 4 lat. Wprowadzenie powszechnego systemu stypendialnego dla doktorantów powiązane jest z uproszczeniem wsparcia finansowego dla doktorantów polegającego na likwidacji świadczeń z funduszy pomocy materialnej dla doktorantów oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego. Wyjątkiem będzie wprowadzenie dedykowanego doktorantom posiadającym orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zwiększenia stypendium doktoranckiego w wysokości 30% kwoty stypendium przysługującego do miesiąca, w którym przeprowadzana jest ocena śródkresowa. Bez zmian zachowana zostanie możliwość ubiegania się o środki z programów grantowych, a także z programów stypendialnych oferowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne i prawne.

Zasady rekrutacji do szkół doktorskich, przeprowadzanej w drodze konkursu, oraz program kształcenia będą podawane do wiadomości publicznej nie później niż 5 miesięcy przed rozpoczęciem kształcenia.

Kształcenie w szkole doktorskiej trwa od 6 do 8 semestrów. Z dniem rozpoczęcia kształcenia w szkole doktorskiej wyznacza się promotora lub promotorów. Kształcenie w szkole doktorskiej oparte będzie o program kształcenia oraz indywidualny plan badawczy, który stanie się podstawowym narzędziem autonomizującym kształcenie doktoranta w ramach szkoły doktorskiej. Indywidualny plan badawczy stanie się swoistym „kontraktem”, zawierającym, w ciągu pierwszych 6 miesięcy kształcenia, pomiędzy doktorantem a szkołą doktorską przy udziale promotora, z którym plan jest uzgadniany. Plan zawiera harmonogram przygotowania pracy doktorskiej, włącznie z terminem przygotowania rozprawy doktorskiej.

Podniesieniu jakości i skuteczności kształcenia doktorantów służy wprowadzenie oceny śródkresowej postępów w przygotowaniu rozprawy doktorskiej stanowiącej formalną cezurę dla zrealizowania połowy kształcenia, niezależnie od ewentualnych dodatkowych obowiązków sprawozdawczych i „punktów kontrolnych” określanych przez podmioty doktoryzujące w wewnętrznych regulacjach. Ocenę przeprowadza w oparciu o indywidualny plan badawczy trzyosobowa komisja, z udziałem co najmniej jednego recenzenta spoza podmiotu doktoryzującego. Pozytywna ocena pozwala na dalsze kształcenie w szkole doktorskiej oraz upoważnia do otrzymywania wyższego stypendium. Negatywna ocena skutkować będzie skreśleniem z listy doktorantów.

Kształcenie w szkole doktorskiej będzie się kończyło złożeniem rozprawy doktorskiej. Termin złożenia rozprawy doktorskiej będzie określony w indywidualnym planie badawczym i będzie mógł być przedłużony o maksymalnie dwa lata.

Statusu doktoranta nie będzie można łączyć z zatrudnieniem jako nauczyciel akademicki albo pracownik naukowy, za wyjątkiem zatrudnienia w celu realizacji projektu badawczego, finansowanego ze środków pochodzących z Unii Europejskiej lub przez inny podmiot przyznający grant. Zakaz zatrudnienia ma wyeliminować ryzyko związane ze zbytnimi obciążeniami dydaktycznymi, naukowymi i organizacyjnymi osób, które przygotowują rozprawę doktorską przy znacznym wsparciu finansowym pochodzących ze środków publicznych. Te obciążenia mogłyby negatywnie wpłynąć na możliwość przygotowania rozprawy doktorskiej. Wskazany w przepisie wyjątek premiuje zatrudnienie doktorantów tylko w celu realizacji projektu, co powinno stanowić dodatkową zachętę do aplikowania w krajowych i międzynarodowych konkursach grantowych.

Projekt ustawy przewiduje, obok ustanowienia mechanizmów mających na celu podniesienie jakości i efektywności kształcenia doktorantów, znaczne poszerzenie autonomii podmiotów prowadzących kształcenie doktorantów, w zakresie organizacji i toku kształcenia. Nie przewiduje się w tym zakresie dodatkowych aktów wykonawczych. Kwestie nieuregulowane w ustawie będzie określać regulamin szkoły doktorskiej.

Projektowane przepisy mają umożliwiać uzyskanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym, stanowiącego zmodyfikowaną wersję dotychczasowej tzw. ścieżki z „wolnej stopy”. W przypadku osób ubiegających się o stopień w trybie eksternistycznym wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora będzie poprzedzone złożeniem wniosku o wyznaczenie promotora lub promotorów. Kandydat do stopnia doktora będzie musiał spełnić

wszystkie wymogi, a postępowanie będzie realizowane na takich samych określonych ustawą zasadach jak w przypadku osób kończących kształcenie w szkole doktorskiej, z wyjątkiem warunków dotyczących odpłatności.

3.4.3. Stopień doktora habilitowanego

Projekt ustawy wprowadza rozwiązanie, zgodnie z którym stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która łącznie spełnia następujące wymagania:

- posiada stopień doktora;
- posiada osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (rozumiane jako monografia naukowa wydana przez wydawnictwo z wykazu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki lub cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych z wykazu ministra, oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne lub też część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem danej osoby);
- wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż w jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

Proponowane rozwiązanie usuwa obecnie istniejący wymóg wykazywania w postępowaniu habilitacyjnym jedynie osiągnięć uzyskanych po doktoracie. Dodane zostaje wymaganie dotyczące posiadania publikacji w wydawnictwach i czasopiśmie, o których wysokim poziomie świadczyć ma ich umiejscowienie w wykazach ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Dodane zostaje również wymaganie odnośnie do aktywności naukowej lub artystycznej, która wykracza poza mury jednego podmiotu. Szczególnie akcentuje się w tym względzie osiągnięcia międzynarodowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

Ustawa wprowadza szczególną procedurę uzyskiwania habilitacji, w której habilitacja uzyskiwana jest niejako automatycznie, bez dokonywania analizy powyżej wymienionych wymogów przez podmiot habilitujący. Szczególna ścieżka uzyskiwania habilitacji dotyczy ma osoby, która:

- jako kierownik projektu otrzymała grant ERC lub
- jako kierownik projektu i zespołu badawczego zrealizowała projekt finansowany w ramach konkursu grantowego o uznanej renomie międzynarodowej (wykaz tych

konkursów będzie określał minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki po zasięgnięciu opinii Rady Doskonałości Naukowej i Komisji Ewaluacji Nauki) i uzyskała rozliczenie tego projektu.

W myśl projektowanych przepisów wniosek składa się do podmiotu habilitującego za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej (RDN). RDN wyznacza spoza podmiotu habilitującego 4 członków komisji habilitacyjnej (w tym recenzenta i przewodniczącego komisji) spośród osób o uznanej renomie naukowej, w tym międzynarodowej. RDN wyznacza również 2 recenzentów, którzy nie wchodzi w skład komisji habilitacyjnej. 2 recenzenci niewchodzący w skład komisji habilitacyjnej są recenzentami, których dane osobowe nie są ujawniane (ich recenzje są przekazywane do jednostki habilitującej za pośrednictwem RDN). Jest to całkowicie nowy element systemu, który ma sprawić, by recenzje w postępowaniu habilitacyjnym nie miały charakteru „grzecznościowego”. Podmiot habilitujący powołuje komisję habilitacyjną w składzie 7 osób: 4 osoby wskazane przez RDN, 2 członków zatrudnionych w podmiocie habilitującym (w tym sekretarz komisji) oraz 1 recenzenta spoza podmiotu habilitującego. Oznacza to, że w postępowaniu habilitacyjnym będzie zaangażowanych 4 recenzentów (2 których dane nie są ujawniane, 1 wskazywany przez RDN i 1 wskazywany przez podmiot habilitujący). W obecnie obowiązującym stanie prawnym w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego bierze udział 3 recenzentów. Dane wszystkich osób biorących udział w postępowaniu habilitacyjnym są w obecnym stanie prawnym jawne.

Projektowana ustawa przewiduje możliwość przeprowadzenia kolokwium habilitacyjnego przez komisję habilitacyjną. Istotnym jest tutaj to, że kolokwium może zostać przeprowadzone przez komisję habilitacyjną, nie zaś przez senat czy radę naukową instytutu (jak to miało miejsce we wcześniejszej wobec obecnie obowiązującego stanu prawnego procedurze habilitacji). Kolokwium przeprowadzone może być jedynie w zakresie osiągnięć naukowych albo artystycznych osoby ubiegającej się o habilitację (nie zaś w zakresie całej dyscypliny, w której dana osoba ubiega się o habilitację).

W myśl przepisów projektowanej ustawy stopień doktora habilitowanego nie może zostać przyznany, jeśli co najmniej dwie recenzje są negatywne. Ten element procesu habilitacyjnego należy traktować jako kolejne wprowadzane rozwiązanie o charakterze projakościowym. Innym elementem projakościowym wprowadzanym do procesu habilitacyjnego przez ustawę jest jego zwiększona transparentność: wniosek o postępowanie habilitacyjne, skład komisji i

recenzje mają być umieszczane na stronie internetowej podmiotu habilitującego oraz w systemie POL-on. W obecnym stanie prawnym nie umieszcza się danych w systemie POL-on, a na stronie internetowej podmiotu habilitującego nie umieszcza się recenzji.

Na postanowienie odmowne odnośnie wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego przysługuje odwołanie do RDN.

3.4.4. Tytuł profesora

Tytuł profesora może być w myśl projektowanej ustawy nadany osobie, która posiada stopień naukowy doktora habilitowanego oraz spełnia łącznie następujące wymagania:

- prowadziła badania naukowe lub prace rozwojowe, których efektem były wybitne osiągnięcia naukowe,
- kierowała zespołami badawczymi realizującymi projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych,
- prowadziła badania naukowe w zagranicznych instytucjach naukowych trwające co najmniej 3 miesiące.

Tytuł profesora może być również nadany osobie, która posiada stopień doktora habilitowanego w zakresie sztuki oraz prowadziła działalność w zakresie twórczości artystycznej, której efektem były wybitne osiągnięcia artystyczne. Wymogiem stawianym przed każdą z osób, które ubiegają się o nadanie tytułu profesora jest upewnienie się odnośnie takiej osoby, że nie pracowała ona i nie pełniła służby w organach bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Projektowana ustawa przewiduje również, że w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych albo artystycznych, tytuł profesora można nadać osobie posiadającej stopień doktora, ale przy założeniu, że osoba ta spełnia pozostałe wymagania formalne (poza posiadaniem stopnia doktora habilitowanego).

Postępowanie o nadanie tytułu profesora wszczyna się w myśl projektu na wniosek osoby skierowany bezpośrednio do RDN. Projektowana ustawa przewiduje, że RDN będzie powoływać 5 recenzentów, którzy wydają opinię w sprawie. Dane tych recenzentów mają być nieujawniane. Regulacje zawarte w projekcie przewidują mechanizm występowania z wnioskiem do Prezydenta o nadanie tytułu profesora, z tym że wystąpienia takiego będzie dokonywać RDN.

3.5. Ewaluacja jakości kształcenia, ewaluacja szkół doktorskich i ewaluacja jakości działalności naukowej

3.5.1. Ewaluacja jakości kształcenia

Zgodnie z projektem, ewaluacji jakości kształcenia będzie dokonywać Polska Komisja Akredytacyjna - instytucja działająca niezależnie na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Ewaluacja jakości kształcenia będzie dokonywana w formie oceny programowej lub oceny kompleksowej.

Ocena programowa będzie polegać na cyklicznej ocenie jakości kształcenia na kierunku studiów przy uwzględnieniu programów i standardów kształcenia, kwalifikacji nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, infrastruktury wykorzystywanej do realizacji efektów uczenia się, współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, umiędzynarodowienia oraz wsparcia studentów w procesie uczenia się. Ocena będzie kończyć się wydaniem oceny pozytywnej albo negatywnej.

Projekt wprowadza instytucję oceny kompleksowej, która będzie obejmować działania na rzecz zapewniania jakości kształcenia w uczelni, w szczególności ich skuteczność w uczelni, we wszystkich dziedzinach, w których prowadzone jest kształcenie. Ocena ta będzie dokonywana na wniosek uczelni posiadającej wyłącznie pozytywne oceny programowe i kończyć się będzie wydaniem oceny pozytywnej albo odmową wydania oceny pozytywnej.

Ogólne kryteria tych ocen zostaną określone w rozporządzeniu ministra, przy uwzględnieniu międzynarodowych standardów w zakresie zapewniania jakości kształcenia.

Projekt przewiduje, że uczelnie będą uprawnione do zaskarżenia do sądu administracyjnego ostatecznej uchwały Komisji w sprawie oceny. Zaskarżenie to będzie mogło dotyczyć wyłącznie błędów w zgodności działania Komisji z trybem określonym w jej statucie.

Komisja dokonując ocen, będzie mogła wydać ocenę na podstawie oceny, akredytacji lub certyfikatu podmiotu dokonującego ocen jakości kształcenia zarejestrowanego w Europejskim Rejestrze Agencji Akredytacyjnych (EQAR) lub z którym Komisja zawarła umowę o uznawalności ocen. PKA będzie mogła również uwzględnić ocenę, akredytację lub certyfikat międzynarodowego lub krajowego podmiotu dokonującego ocen jakości kształcenia. Komisja

albo inny podmiot zarejestrowany w EQAR będą również uprawnieni do przeprowadzania oceny studiów wspólnych prowadzonych przez polską uczelnię z udziałem zagranicznej uczelni lub instytucji naukowej. Umożliwi to zastosowanie w ocenie kryteriów przewidzianych w tzw. europejskim podejściu do zapewniania jakości studiów wspólnych (European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes) – dokumentu przyjętego podczas Konferencji Ministrów Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, która odbyła się w maju 2015 r. w Erywaniu.

Zgodnie z projektem, Komisja będzie mogła przyznawać certyfikaty lub nagrody finansowe na zasadach określonych w statucie. Certyfikat będzie stanowił potwierdzenie osiągnięcia wyróżniającego poziomu kształcenia w uczelni w zakresie określonym przez Komisję.

Do zadań PKA, obok wspomnianych wyżej ocen, należeć będzie wyrażanie opinii w sprawie: utworzenia uczelni niepublicznej, wydania pozwolenia na utworzenie kierunku studiów w uczelni. Do jej zadań należeć będzie także prowadzenie działalności analitycznej, szkoleniowej oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie jakości kształcenia, współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze szkolnictwa wyższego, wydawanie opinii w innych sprawach przedstawionych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W projektowanych przepisach przewiduje się, że minister będzie powoływał członków Komisji spośród kandydatów, spełniających warunki określone w ustawie, zgłoszonych przez uczelnie, Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, konferencje rektorów, Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, Krajową Reprezentację Doktorantów, ogólnokrajowe stowarzyszenia naukowe, organizacje pracodawców, a także prezydium Komisji.

Projekt ustawy wprowadza ograniczenie pełnienia funkcji Przewodniczącego Komisji i członka prezydium Komisji do dwóch następujących po sobie kadencji. Organami Komisji będą Przewodniczący i prezydium, a w jej skład będą wchodzić zespoły działające w ramach dziedzin nauki i sztuki oraz zespół odwoławczy. Statut Komisji określi w szczególności organizację, sposób i tryb działania Komisji, szczegółowe zadania jej organów, zasady doboru kierunków studiów do oceny programowej w danym roku oraz zasady i tryb powoływania ekspertów Komisji.

3.5.2. Ewaluacja szkół doktorskich

Projekt ustawy wprowadza ewaluację szkół doktorskich, której celem jest zapewnienie niezależnej zewnętrznej oceny jakości kształcenia doktorantów. Wprowadzenie ewaluacji szkół doktorskich motywowane jest m.in. wnioskami z kontroli Najwyższej Izby Kontroli w zakresie kształcenia na studiach doktoranckich (informacja z dn. 5 stycznia 2016 r.), w których wskazane zostało wprowadzenie odrębnej zewnętrznej oceny jakości kształcenia doktorantów. Ewaluacja szkół doktorskich będzie przeprowadzana przez Komisję Ewaluacji Nauki co 6 lat, z udziałem co najmniej jednego eksperta zatrudnionego w zagranicznej uczelni lub instytucji naukowej posiadającego znaczący dorobek naukowy oraz jednego doktoranta. Tym samym przepisy ustawy odpowiadają oczekiwaniom środowiska naukowego, w tym doktorantów, dotyczącym szerszego włączenia bezpośrednich zainteresowanych jakością kształcenia w szkole doktorskiej jak również zapewnienia międzynarodowej perspektywy na pożądaną jakość kształcenia doktorantów.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena m.in. adekwatności programów kształcenia do efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji, kwalifikacji nauczycieli akademickich lub pracowników naukowych prowadzących kształcenie, jakości procesu rekrutacji, jakości opieki naukowej i wsparcia w prowadzeniu badań naukowych, rzetelności przeprowadzania oceny śródkresowej i postępowania w sprawie nadania stopnia doktora oraz poziomu umiędzynarodowienia.

3.5.3. Ewaluacja jakości działalności naukowej

Przy ewaluacji jakości działalności naukowej będą uwzględniane następujące kryteria: poziom naukowy prowadzonych badań naukowych lub prac rozwojowych, efekty działalności naukowej oraz wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Ewaluacją objęte zostaną osiągnięcia pracowników i doktorantów, które powstały w związku z ich zatrudnieniem lub odbywaniem przez nich kształcenia w podmiocie, a w przypadku uczelni federacyjnej – również osiągnięcia osób zatrudnionych w jednostkach uczestniczących.

Do osiągnięć o szczególnym znaczeniu, które będą uwzględniane przy ewaluacji, będą należeć: monografie naukowe wydane przez wydawnictwa publikujące recenzowane monografie naukowe, artykuły naukowe opublikowane w czasopismach naukowych, ujętych w indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism naukowych o największym zasięgu.

Podstawową zasadą nowego modelu oceny publikacji będzie ujednolicona metoda oceny wszystkich kanałów publikacji poprzez uznanie – funkcjonującej od ponad pół wieku w naukometrii – zasady dziedziczenia prestiżu (artykuł jest wart tyle, ile czasopismo, w którym jest opublikowany a książka jest warta tyle, ile wydawnictwo ją wydające). Na potrzeby ewaluacji minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi, w drodze rozporządzenia, wykazy wydawnictw i czasopism naukowych wraz z liczbą punktów przyznawanych za monografie naukowe wydawane przez te wydawnictwa i artykuły naukowe publikowane w tych czasopismach oraz okres stosowania wykazów na potrzeby ewaluacji jakości działalności naukowej, mając na uwadze uznaną renomę wydawnictw oraz czasopism. Podstawą do budowy wykazu czasopism punktowanych będzie uznana międzynarodowa baza bibliograficzna. W nowym modelu ewaluacji w ocenie monografii również funkcjonować będzie zasada dziedziczenia prestiżu wydawnictwa. Książka będzie warta tyle, ile wydawnictwo ją wydające. Wykaz wydawnictw będzie przygotowywany we współpracy Komisji Ewaluacji Nauki, ekspertów zewnętrznych oraz Biblioteki Narodowej i będzie obejmował tylko uznane wydawnictwa.

Ewaluacja będzie przeprowadzana w ramach poszczególnych dyscyplin nauki i sztuki. Oznacza to, że podmiot otrzyma odrębne kategorie naukowe w ramach poszczególnych dyscyplin, w których prowadzona jest działalność naukowa w ocenianym podmiocie. Ewaluacja będzie przeprowadzana tylko w tych podmiotach, które zatrudniać będą według stanu na dzień 1 stycznia roku, w którym przeprowadza się ewaluację, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, co najmniej 12 pracowników na stanowiskach badawczych i badawczo-dydaktycznych prowadzących działalność naukową w danej dyscyplinie. Na potrzeby ewaluacji osiągnięcia naukowe będzie mogło być wykazane przez osobę będącą jego autorem tylko raz i tylko w ramach jednej dyscypliny.

Każdy pracownik będzie składać oświadczenie upoważniające zatrudniający go podmiot do zaliczenia go do liczby pracowników prowadzących działalność naukową. Oświadczenie będzie można złożyć tylko w jednym podmiocie i tylko w ramach jednej dyscypliny. Ponadto osoba, której osiągnięcia naukowe będą wykazywane na potrzeby ewaluacji, będzie składać oświadczenie upoważniające dany podmiot do wykazania tych osiągnięć w ramach poszczególnych dyscyplin.

Szczegółowe kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej, tryb jej przeprowadzania i sposób dokumentowania określi minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki

określi, w drodze rozporządzenia uwzględniając specyfikę kształcenia w szkole doktorskiej oraz prowadzenia działalności naukowej w ramach dziedzin. Ewaluację działalności naukowej będzie przeprowadzać Komisja Ewaluacji Nauki. Na podstawie wyników ewaluacji Komisja Ewaluacji Nauki podejmować będzie uchwałę w sprawie proponowanych kategorii naukowych. Przewodniczący Komisji Ewaluacji Nauki przekaze ministrowi uchwałę w tej sprawie w terminie 7 dni od dnia jej podjęcia. Minister na podstawie powyższej uchwały przyzna ewaluowanemu podmiotowi na okres 4 lat kategorię naukową A+, A, B+, B, C, w poszczególnych dyscyplinach, przy czym kategoria A+ jest kategorią najwyższą, a kategoria C – najniższą. Decyzje w sprawie przyznania kategorii naukowej będą wydane w terminie do dnia 31 lipca roku następującego po ostatnim roku okresu objętego ewaluacją. Strona niezadowolona z decyzji w sprawie przyznanej kategorii naukowej będzie mogła zwrócić się do ministra z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy, w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji. Wniosek ten będzie opiniowany przez Komisję Ewaluacji Nauki w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przekazanego przez ministra. Umożliwi to rozpatrzenie wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy w tym samym roku co jest szczególnie istotne dla procesu ustalania wysokości dotacji na utrzymanie potencjału dydaktycznego i utrzymanie potencjału badawczego. Do postępowań w sprawie przyznania kategorii naukowej nie będą mieć zastosowania przepisy art. 10, art. 35-37, art. 79a, art. 81 oraz art. 96a-96n ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257).

Komisję Ewaluacji Nauki powoła minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Do głównych zadań Komisji Ewaluacji Nauki będzie należeć: 1) przeprowadzanie ewaluacji jakości działalności naukowej podmiotów prowadzących działalność naukową, 2) przygotowanie projektów wykazów czasopism naukowych i wydawnictw, w których zamieszczone publikacje lub wydane książki naukowe będą uwzględniane przy ewaluacji działalności naukowej, 3) przedstawianie ministrowi propozycji kategorii naukowej dla podmiotów poddanych ewaluacji, 4) ewaluacja jakości kształcenia w szkołach doktorskich, 5) wydawanie opinii w sprawie wykazu konkursów grantowych, w ramach których finansowane i rozliczone projekty badawcze będą uwzględniane w postępowaniach o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

W skład Komisji Ewaluacji Nauki wejdzie 35 osób, w tym: 1) po 4 przedstawicieli poszczególnych dziedzin, 2) 7 osób z doświadczeniem w zakresie polityki naukowej. Reprezentanci poszczególnych dziedzin nauki i sztuki będą powoływani spośród osób

zgłoszonych przez uczelnie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz międzynarodowe instytuty naukowe. Podmioty te będą mogły zgłaszać po jednym kandydacie w każdej dziedzinie, w ramach której prowadzą działalność naukową, jeżeli co najmniej w połowie dyscyplin w danej dziedzinie będą posiadać kategorie naukowe A+ albo A. Kadencja Komisji Ewaluacji Nauki będzie trwać 4 lata i rozpoczynać się w dniu 1 stycznia. Ta sama osoba będzie mogła być członkiem Komisji Ewaluacji Nauki nie dłużej niż przez 2 kolejne kadencje. Pracami Komisji Ewaluacji Nauki będzie kierować przewodniczący, wskazany przez ministra spośród członków Komisji. Członkiem Komisji Ewaluacji Nauki będzie mogła być osoba, która: 1) korzysta z pełni praw publicznych, 2) ma nieposzlakowaną opinię i przestrzega zasad etyki naukowej, 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, 4) nie popełniła czynu określonego w art. 115 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, stwierdzonego prawomocnym wyrokiem, 5) posiada co najmniej stopień doktora, 6) aktywnie uczestniczy w realizacji badań naukowych i ma znaczące osiągnięcia w tym zakresie, 7) nie ukończyła 70. roku życia do dnia rozpoczęcia kadencji Komisji, 8) w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie pracowała i nie pełniła służby w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów oraz nie współpracowała z tymi organami. Członkostwa w Komisji Ewaluacji Nauki nie można łączyć z członkostwem w PKA, RDN lub KPN, z funkcją rektora, pełnieniem funkcji kierowniczej w uczelni, funkcją prezesa i wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk, przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz stanowiskiem dyrektora instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk, instytutu badawczego lub międzynarodowego instytutu naukowego.

3.6. Odpowiedzialność dyscyplinarna

3.6.1. Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich

Projekt przewiduje szczegółowe regulacje dotyczące postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli akademickich. Zaproponowano definicję przewinienia dyscyplinarnego oraz zasadę, że rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela akademickiego, któremu zarzuca

się przewinienie dyscyplinarne, nie tamuje postępowania dyscyplinarnego wobec obwinionego oraz nie wpływa na okoliczność „przerwania” postępowania dyscyplinarnego.

W projekcie ujęto zasady postępowania w sprawach dyscyplinarnych mające na celu: zabezpieczenie praw i wolności osoby, której dotyczy postępowanie dyscyplinarne oraz członków organów dyscyplinarnych. Projekt przewiduje, że karami dyscyplinarnymi są upomnienie, nagana, nagana z obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego o 10%–25% na okres od miesiąca do 2 lat, pozbawienie prawa do wykonywania zadań promotora, recenzenta oraz członka komisji w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego oraz tytułu profesora na okres od roku do 5 lat, pozbawienie prawa do pełnienia funkcji kierowniczych w uczelniach na okres od 6 miesięcy do 5 lat, wydalenie z pracy w uczelni, wydalenie z pracy w uczelni z zakazem wykonywania pracy w uczelniach na okres od 6 miesięcy do 5 lat oraz pozbawienie prawa do wykonywania zawodu nauczyciela akademickiego na stałe.

Projekt przewiduje, że w postępowaniu dyscyplinarnym występują rzecznicy w uczelniach oraz rzecznicy powoływani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, orzekają uczelniane komisje dyscyplinarne, komisja dyscyplinarna przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz komisja dyscyplinarna przy ministrze.

W projekcie zaproponowano nowe kompetencje rektora w postępowaniu w sprawach dyscyplinarnych – w zakresie mediacji. Wprowadzono możliwość przeprowadzania mediacji przed wszczęciem postępowania wyjaśniającego oraz określono sposób jej przeprowadzenia. Wprowadzono nową procedurę odwoławczą od kary upomnienia nałożonej przez rektora. Ukarany karą upomnienia jest uprawniony do wniesienia odwołania od rozstrzygnięcia rektora w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o ukaraniu. Organem właściwym do rozpatrzenia odwołania jest sąd pracy, właściwy dla siedziby uczelni.

Projekt przewiduje zasadę przedawnienia ścigania. Precyzyjnie określono strony postępowania wyjaśniającego i ich uprawnienia. Zaprojektowano uprawnienie rzecznika dyscyplinarnego i komisji dyscyplinarnych polegające na możliwości zwrócenia się do sądu rejonowego o nałożenie kary pieniężnej w przypadku uchylania się przez obwinionego lub świadka od stawienia przed rzecznikiem dyscyplinarnym.

Postępowanie w sprawie dyscyplinarnej składa się z postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez rzecznika dyscyplinarnego i postępowania dyscyplinarnego przed właściwą komisją dyscyplinarną. W projekcie uregulowano właściwość komisji

dyscyplinarnych, uzależnioną w szczególności od rodzaju wnioskowanych kar dyscyplinarnych.

W sposób uporządkowany, w projekcie uregulowano sposób prowadzenia postępowania przez komisję dyscyplinarną. Projekt przewiduje termin przedawnienia orzekania a także zasady wznawiania postępowań dyscyplinarnych.

3.6.2. Odpowiedzialność dyscyplinarna studentów i doktorantów

Projekt ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przewiduje, że za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyny uchybiające godności studenta studenci będą podlegać odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Postępowania wyjaśniające będą prowadzone w uczelni przez, powołanego na 4-letnią kadencję, rzecznika dyscyplinarnego (lub kilku rzeczników dyscyplinarnych). W sprawach dyscyplinarnych studentów, wszczynanych na wniosek rzecznika, orzekać będą komisje dyscyplinarne oraz odwoławcze komisje dyscyplinarne, w składzie których oprócz przewodniczących (nauczycieli akademickich), w równej liczbie zasiadać będą nauczyciele akademicy i studenci. Komisje mają być niezawisłe w zakresie orzekania oraz niezależne od organów władzy publicznej i organów uczelni. Rozprawy przed komisją dyscyplinarną lub sądem koleżeńskim będą jawne. Kadencja komisji będzie trwała 4 lata.

Projekt przewiduje następujący katalog kar dyscyplinarnych: upomnienie, nagana, nagana z ostrzeżeniem, zawieszenie w określonych prawach studenta na okres do jednego roku albo wydalenie z uczelni. Rektor będzie uprawniony do wymierzenia studentowi kary upomnienia, za przewinienie mniejszej wagi.

W projekcie przewidziano, że na wniosek rektora lub samorządu studenckiego, rozpatrzenie sprawy i wymierzenie kary (z wyłączeniem kar zawieszenia w prawach studenta oraz wydalenia z uczelni) może nastąpić przez sąd koleżeński.

Projekt przewiduje przedawnienie orzekania, które będzie następowało po upływie 6 miesięcy od dnia uzyskania przez rektora wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary lub po upływie 3 lat od dnia popełnienia czynu. Przedawnienie będzie następowało również po upływie roku od dnia ukończenia studiów albo skreślenia z listy studentów. Analogicznie do postępowań w sprawach dyscyplinarnych wobec nauczycieli

akademickich, w projekcie przewidziano, że przedawnienia nie stosuje się w przypadku popełnienia czynów polegających na naruszeniu cudzych praw autorskich.

Zgodnie z projektem postępowanie dyscyplinarne w uczelni będzie dwuinstancyjne, a od prawomocnego orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej służyć będzie skarga do sądu administracyjnego.

Do postępowań dyscyplinarnych wobec studentów, z wyjątkiem postępowania przed sądem koleżeńskim, w sprawach nieuregulowanych w ustawie, zastosowanie będą miały odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Szczegółowy tryb postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów zostanie określony w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Projekt przewiduje, że doktoranci podlegać będą odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie przepisów obowiązujących w podmiocie prowadzącym szkołę doktorską oraz za czyn uchybiający godności doktoranta. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej doktorantów będą miały odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów oraz przepisy rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów.

3.7. Cudzoziemcy w systemie szkolnictwa wyższego i nauki

Projekt przewiduje, że cudzoziemcy będą mogli podejmować studia, kształcenie w szkołach doktorskich, uczestniczyć w studiach podyplomowych i innych formach kształcenia. Cudzoziemiec będzie również uprawniony do podjęcia zatrudnienia w uczelni, a także będzie mógł uczestniczyć w prowadzeniu działalności naukowej.

W zakresie opłat za kształcenie, w tym na studiach podyplomowych oraz w ramach innych form kształcenia możliwe będzie zwolnienie cudzoziemca z ich części na podstawie umowy między uczelniami, umowy międzynarodowej, a także decyzji rektora, ministra nadzorującego daną uczelnię, a w przypadku stypendystów Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej – dyrektora Agencji.

Projekt określa również katalog cudzoziemców, którzy są zwolnieni od części opłat z mocy ustawy, zaś w zakresie świadczeń w sposób jasny wyłącza możliwość przyznania cudzoziemcowi świadczenia socjalnego. Należy jednak mieć na uwadze, że ów warunek nie będzie dotyczył posiadaczy Karty Polaka.

Cudzoziemiec będzie mógł zostać zatrudniony jako nauczyciel akademicki, będzie mu również można powierzyć inną pracę zarobkową w zakresie zadań związanych z kształceniem i prowadzeniem działalności naukowej, przy czym nie będzie w tym celu uzyskanie zezwolenia i zgody organu zatrudnienia. W sposób wyraźny określono również, że zatrudniony cudzoziemiec podlegać będzie obowiązkom ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, a także będzie korzystał z uprawnień na zasadach obowiązujących polskich obywateli.

Projekt ustawy przewiduje automatyczne uznanie stopni naukowych uzyskanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

W projekcie ustawy wskazano, że dyplomy ukończenia studiów uprawniające do dalszego kształcenia w kraju wydania dają prawo do podjęcia kształcenia na takim samym poziomie w Polsce. Dodatkowo przewidziano automatyczną uznawalność poziomów wykształcenia w odniesieniu do dyplomów wydawanych przez uprawnione uczelnie działające w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Przewidziano, że dokumenty potwierdzające ukończenie studiów, wydane przez polskie uczelnie będą uwierzytelniane przez dyrektora Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Określono katalog tych dokumentów.

3.8. Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki oraz organ pomocniczy ministra

Proponowane regulacje wymieniają instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauk, którymi są: Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich; Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni

Zawodowych; Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich; Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Krajowa Reprezentacja Doktorantów.

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego jest wybieralną instytucją, której głównym zadaniem jest współdziałanie z organami władzy publicznej w zakresie szeroko pojmowanej polityki naukowej państwa oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami działającymi w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki. Obsługę administracyjną Rady zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W skład Rady wchodzi: nauczyciele akademicki wybrani przez KRASP oraz KRPUZ spośród kandydatów wybranych przez uczelnie – w liczbie 14, z podziałem uwzględniającym jak dotychczas łącznej liczby studentów studiujących w uczelniach członkowskich każdej z tych konferencji; przedstawiciele PAN wybrani przez Prezydium PAN – w liczbie 3; 1 przedstawiciel instytutów badawczych i 1 przedstawiciel państwowych instytutów badawczych wybrani przez Radę Główną Instytutów Badawczych; studenci wybrani przez PSRP - w liczbie 4; doktoranci wybrani przez KRD – w liczbie 2; przedstawiciele pracowników wybrani przez reprezentatywne organizacje związków zawodowych – w liczbie 2; przedstawiciele pracodawców wybrani przez reprezentatywne organizacje pracodawców – w liczbie 2. Ta sama osoba może pełnić funkcję członka Rady nie dłużej niż przez 2 następujące po sobie kadencje.

Kadencja Rady rozpoczyna się w dniu 1 stycznia i trwa 4 lata, z uwzględnieniem normy określającej, że przedstawiciele studentów i doktorantów są powoływani na członków Rady na okres określony odpowiednio w statucie PSRP i KRD.

W projekcie uregulowano funkcjonowanie Rady, którą kieruje jej przewodniczący. Statut uchwalany przez Radę na posiedzeniu plenarnym określa jej organizację, tryb działania Rady oraz jej organy i kompetencje. Ponadto rektor, na wniosek członka Rady będącego nauczycielem akademickim, może zwolnić go całkowicie lub częściowo z obowiązków dydaktycznych.

Ustawa przewiduje obligatoryjne istnienie: Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich tworzonej przez uczelnie akademickie; Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych tworzonej przez publiczne uczelnie zawodowe; Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich tworzonej przez niepubliczne uczelnie zawodowe.

Podstawowym zadaniem konferencji uczelni jest współdziałanie z organami władzy publicznej w szeroko rozumianych sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i

kultury. Konferencje posiadają osobowość prawną, a organem nadzorującym konferencje jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. Do konferencji uczelni stosuje się odpowiednio wybrane przepisy ustawy - Prawo o stowarzyszeniach.

Zgodnie z przepisami projektu Parlament Studentów RP reprezentuje ogół studentów w Rzeczypospolitej Polskiej i tworzą go przedstawiciele wszystkich samorządów studenckich. Podstawowym upoważnieniem Parlamentu jest prawo do wyrażania opinii i przedstawiania wniosków w szeroko rozumianych sprawach dotyczących ogółu studentów, w tym do opiniowania projektów aktów normatywnych dotyczących studentów. Najwyższym organem Parlamentu jest zjazd delegatów, w skład którego wchodzi przedstawiciele samorządu studenckiego każdej uczelni. Zjazd uchwała także statut Parlamentu określający organizację i tryb jego działania, który wchodzi w życie po stwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki jego zgodności z przepisami prawa. Nadzór nad Parlamentem sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki który przekazuje mu środki finansowe niezbędne do jego funkcjonowania w formie dotacji podmiotowej. Wiąże się z tym konieczność badania przez firmę audytorską rocznego sprawozdania finansowego Parlamentu. Parlament posiada osobowość prawną, a także stosuje się do niego odpowiednio wybrane przepisy ustawy - Prawo o stowarzyszeniach.

Analogicznie Krajowa Reprezentacja Doktorantów reprezentuje ogół doktorantów w Rzeczypospolitej Polskiej i tworzą ją przedstawiciele wszystkich samorządów doktorantów. Podstawowym upoważnieniem KRD jest prawo do wyrażania opinii i przedstawiania wniosków w szeroko rozumianych sprawach dotyczących ogółu doktorantów, w tym do opiniowania projektów aktów normatywnych dotyczących doktorantów. Najwyższym organem KRD jest zjazd delegatów. Nadzór nad KRD sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, który przekazuje jej środki finansowe niezbędne do funkcjonowania w formie dotacji podmiotowej.

Organem pomocniczym ministra w zakresie polityki naukowej państwa jest Komitet Polityki Naukowej. Głównymi zadaniami Komitetu jest przeprowadzanie ewaluacji realizacji polityki naukowej państwa oraz opiniowanie dokumentów przedstawione przez ministra. W skład KPN wchodzi 12 członków, powołanych przez ministra, których kadencja trwa 2 lata. Pracami Komitetu kieruje przewodniczący, wybierany przez jego członków spośród jego

członków. Ta sama osoba może pełnić funkcję członka KPN nie dłużej niż przez 2 kolejne kadencje.

Ponadto ustawa umożliwia ministrowi powoływanie zespołów doradczych, ekspertów lub recenzentów w celu przedstawienia opinii, ekspertyzy lub recenzji na jego potrzeby.

3.9. Systemy informatyczne szkolnictwa wyższego i nauki

Projekt ustawy przewiduje istnienie Zintegrowanego Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on.

Zaproponowany w projekcie zakres danych gromadzonych w Systemie POL-on ma na celu uporządkowanie i ujednolicenie danych gromadzonych od uczelni i jednostek naukowych, zapewnienie niezbędnych danych na potrzeby polskiej i europejskiej statystyki publicznej oraz wspomaganie decyzji Ministra dotyczących polityki z obszaru szkolnictwa wyższego i nauki.

Projekt ustawy przewiduje publiczny dostęp do znacznej części danych gromadzonych w Systemie POL-on. Z uwagi na fakt, że w Systemie POL-on gromadzi się także dane osobowe, które nie mogą być upubliczniane, pewna część systemu będzie dostępna jedynie dla pracowników administracji publicznej.

Projekt ustawy przewiduje zbieranie w Systemie POL-on danych osobowych, w tym m. in. imiona i nazwisko, numer PESEL, obywatelstwo, rok urodzenia, płeć, nazwę państwa urodzenia – w przypadku cudzoziemców oraz wiele innych w zależności od wykazu. Dane osobowe są niezbędne w procesie kontroli np. wydatkowania pomocy materialnej na studentów lub weryfikacji np. spełniania przez jednostki naukowe minimum kadrowego na poszczególnych kierunkach studiów.

W projekcie przewiduje się zbieranie informacji o nauczycielach akademickich i pracownikach badawczych uczelni oraz o pracownikach badawczych jednostek naukowych w jednym wykazie. Działanie takie ma zapewnić jednolity zakres danych dotyczących pracowników zarówno uczelni jak i jednostek naukowych.

Regulacja przewiduje, że w wykazie dotyczącym doktorantów zbiera się także informacje o osobach ubiegających się o stopień doktora poza studiami doktorskimi, co pozwoli na

uchwycenie całościowego obrazu osób, które ubiegają się o stopień doktora oraz ułatwi podejmowanie lepszych decyzji odnośnie strategii studiów doktoranckich.

Regulacja ogranicza wolumen danych przekazywanych do Systemu POL-on przez jednostki naukowe, co podyktowane jest nową formą oceny jednostek naukowych; nie będą one już oceniane za pomocą ankiety jednostki naukowej.

Projekt uwzględnia utworzenie w System POL-on bazy dokumentów w postępowaniach awansowych oraz bazy osób upoważnionych do podpisywania dokumentów. Baza dokumentów w postępowaniach awansowych gromadzi niezbędne dane w odniesieniu do osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora, o nadanie stopnia doktora habilitowanego, jak również w odniesieniu do osób ubiegających się o nadanie tytułu profesora. Gromadzenie danych w powyższych bazach ma na celu czuwanie, aby stopnie i tytuły były nadawane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz dyplomy były wydawane zgodnie z obowiązującym prawem.

Regulacja wprowadza do Systemu POL-on bazę dokumentów planistyczno-sprawozdawczych zawierającą dokumenty finansowe.

Proponowane rozwiązania dotyczące Systemu POL-on, o których mowa powyżej mają na celu dostosowanie systemu do zmieniających się przepisów prawa oraz zapewnienia gromadzenia danych o lepszej jakości. Przyczynią się one do lepszego zarządzania systemem szkolnictwa wyższego i nauki oraz w lepszym stopniu umożliwią prowadzenie polityki opartej na faktach.

3.10. Stypendia i nagrody ministra, nagrody Prezesa Rady Ministrów

Projekt ustawy przewiduje dwa zasadnicze instrumenty prawne, dzięki którym organy władzy publicznej (minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz Prezes Rady Ministrów) będą mogły uhonorować wybitnych przedstawicieli środowiska akademickiego i naukowego. Instrumentami tymi będą stypendia przyznawane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz nagrody, które będą przyznawane przez tego ministra oraz przez Prezesa Rady Ministrów.

Beneficjentami stypendiów będą mogli być studenci posiadający znaczące osiągnięcia naukowe lub artystyczne związane ze studiami, lub znaczące osiągnięcia sportowe, a także wybitni młodzi naukowcy (wybitnym młodym naukowcem w świetle przepisów ustawy jest osoba, która jest doktorantem i nie posiada stopnia doktora albo posiada stopień doktora i od jego uzyskania nie upłynęło 7 lat).

Stypendia ministra przewidziane w projekcie ustawy mają przy tym charakter motywacyjny. Świadczenie to, z uwagi na swoją rolę w systemie oraz podmiot przyznający, zostało wyłączone z systemu świadczeń pomocy materialnej. Projekt ustawy przewiduje, że o stypendium ministra będzie wnioskował rektor uczelni, do którego zadań będzie należała weryfikacja, czy przedłożone przez studenta osiągnięcia mają charakter wybitny.

Projekt ustawy przewiduje, że każdy z nadzorujących uczelnie ministrów będzie przekazywał środki na fundusz stypendialny, z przeznaczeniem na stypendia ministra, dla nadzorowanych uczelni.

Z kolei nagrody będą mogły być przyznawane za osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej, a także za całokształt dorobku (nagroda ministra) lub za wyróżniające się rozprawy doktorskie, wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego lub za osiągnięcia w zakresie działalności naukowej lub wdrożeniowej (nagroda Prezesa Rady Ministrów).

3.11. Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni

Zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązania usprawnią system przyznawania oraz wydatkowania środków finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę. Proponowane rozwiązania zakładają m.in. połączenie wielu strumieni finansowania i przekazywanie uczelniom publicznym środków w ramach jednej dotacji badawczo-dydaktycznej przeznaczonej zarówno na utrzymanie potencjału dydaktycznego uczelni jak i jej potencjału naukowego.

Połączenie obecnej dotacji podmiotowej z dotacją na utrzymanie potencjału badawczego implikuje przede wszystkim, że nowa dotacja będzie przyznawana uczelni publicznej, nie zaś jak dotychczas w przypadku dotacji na utrzymanie potencjału badawczego, podstawowym

jednostkom organizacyjnym wchodzącym w skład szkoły wyższej. Rozwiązanie to wzmacnia pozycję rektorów uczelni, gdyż na nich będzie spoczywał obowiązek rozdysponowania przyznanych dotacji pomiędzy jednostki organizacyjne uczelni, a tym samym kreowania odpowiedniej strategii działania.

Na jedną dotację badawczo-dydaktyczną dla uczelni publicznej będą składały się również wydzielone z obecnego funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów środki na dofinansowanie remontów domów i stołówek studenckich, jak również środki na ponoszone przez uczelnię publiczną koszty realizacji zadań związanych z przyznawaniem i wypłacaniem stypendiów i zapomóg dla studentów i doktorantów. Tym samym osiągnięty zostanie efekt synergii w zarządzaniu uczelnią. Projekt przewiduje, że wszystkie bieżące działania uczelni będą pokrywane z jednej dotacji podmiotowej związane z utrzymaniem potencjału badawczo-dydaktycznego.

Jednocześnie z uwagi na fakt, że uczelnie niepubliczne w projektowanej ustawie nie będą otrzymywały jednej dotacji na utrzymanie potencjału dydaktycznego i badawczego pozostawiono możliwość sfinansowania kosztów związanych z przyznawaniem i wypłacaniem stypendiów i zapomóg dla studentów do wysokości 0,2% przyznanej dotacji na świadczenia studentów.

W celu zapewnienia modelu finansowania dostosowanego do specyfiki uczelni, w procesie podziału środków przekazywanych uczelniom publicznym w ramach dotacji przeznaczonej na utrzymanie potencjału dydaktycznego, podobnie jak w przypadku dotychczasowego podziału środków w ramach działalności dydaktycznej, uwzględniana będzie ich przynależność do jednej z grup tj. grupy uczelni akademickich lub uczelni zawodowych. Należy jednak zauważyć, że uczelnie zawodowe będą miały prawo do uzyskania środków wyłącznie na utrzymanie potencjału dydaktycznego, natomiast uczelnie akademickie skorzystają ze środków zarówno na utrzymanie potencjału dydaktycznego jak i badawczego.

Prawo do otrzymywania dotacji na utrzymanie potencjału badawczego, wg projektu ustawy, będzie przysługiwało także instytutom badawczym, instytutom naukowym PAN, międzynarodowym instytutom naukowym oraz uczelniom niepublicznym, które poddały się procesowi ewaluacji działalności naukowej. Warto w tym miejscu jednak zaznaczyć, że dostęp do środków na utrzymanie potencjału badawczego nie będzie bezwarunkowy. Na podstawie projektowanych przepisów dana jednostka nie otrzyma finansowania w ramach dyscypliny, w której uzyskała kategorię naukową C. Oczwistym celem takiego rozwiązania jest

utrzymywanie w finansowanych podmiotach potencjału badawczego na poziomie co najmniej zadowalającym i blokada finansowania w ramach dyscypliny, która uzyskała najniższą z możliwych ocen. Wobec wielu innych, również ta regulacja wskazuje na projakościowość będącą motywem przewodnim reformy szkolnictwa wyższego i nauki.

Projekt ustawy przewiduje finansowanie w ramach środków na utrzymanie potencjału badawczego również szkół doktorskich. Takie przypisanie kształcenia doktorantów zapewni również kontynuację finansowania stacjonarnych studiów doktorskich w uczelniach niepublicznych, a dodatkowo zapewni środki finansowe na kształcenie doktorantów w szkołach doktorskich w instytutach badawczych, instytutach naukowych PAN oraz międzynarodowych instytutach naukowych. Warto nadmienić, że zgodnie z przepisami projektowanej ustawy, każdy student pobierający kształcenie w szkole doktorskiej będzie uprawniony do otrzymania stypendium doktoranckiego w określonej ustawowo wysokości.

Zgodnie z treścią projektowanej ustawy omawiane dotacje będą miały charakter podmiotowy co oznacza, że udzielane w ich ramach środki nie będą miały zdefiniowanego przeznaczenia, a każdy z podmiotów uzyska prawo do wykorzystania ich na prowadzenie bieżącej działalności badawczo-dydaktycznej lub obu. Tym samym środki finansowe nie będą „znaczone”, co przyczyni się do osiągnięcia takiej elastyczności w zakresie wewnętrznej dystrybucji pieniędzy, która umożliwi optymalizację ich wydatkowania.

Wszystkie wyżej wymienione dotacje będą przydzielane na podstawie ustalonych w rozporządzeniu algorytmów. W tych przypadkach projekt ustawy precyzuje jakie główne elementy powinny znaleźć się w każdym z algorytmów podziału dotacji. Szczegółowe algorytmy zostaną ustalone w rozporządzeniu, wydanym na podstawie delegacji zawartej w projekcie ustawy.

W projekcie ustawy zaproponowano przekazanie kwestii regulacji sposobu podziału dotacji na utrzymanie potencjału dydaktycznego i badawczego w ręce ministra nadzorującego dany rodzaj uczelni. W związku z powyższym: Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej oraz minister właściwy do spraw zdrowia uzyskają uprawnienie i zostaną obowiązani do wydania odrębnych aktów wykonawczych określających model dystrybucji środków pomiędzy nadzorowane przez siebie uczelnie. Takie działanie ma na celu zachowanie spójności i logiki systemu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki.

Celem proponowanego rozwiązania jest oparcie metodologii podziału dotacji o specyfikę danego rodzaju uczelni, tak by jednostki znacznie różniące się od siebie pod względem profilu kształcenia i rodzaju prowadzonej działalności badawczej nie były traktowane przez algorytm w jednakowy sposób. Pomimo oddania kwestii regulacji sposobu podziału środków w ręce każdego z właściwych ministrów, projektowana ustawa wyraźnie wskazuje, że środki powinny być dystrybuowane w oparciu o algorytm. W ocenie autorów projektu zastosowanie formuły matematycznej daje jedyną gwarancję obiektywnego ustalenia wysokości środków przeznaczonych na bieżącą działalność badawczo-dydaktyczną przydzielanych poszczególnym podmiotom. Jak wspomniano powyżej, sposób podziału środków zostanie określony w rozporządzeniach wydanych przez każdego z wymienionych w ustawie ministrów, jednocześnie projekt ustawy zawiera wskazania dotyczące podstawowych elementów, które muszą być wzięte pod uwagę w procesie konstruowania algorytmu podziału dotacji.

Przewidziane w projekcie ustawy połączenie wielu strumieni dotacji w jeden rodzaj również konsekwencją przekazania z budżetu ministra właściwego do spraw nauki do budżetów innych ministrów kwot przyznanych, w roku wejścia w życie ustawy, w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego oraz na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich uczelniom będących pod nadzorem poszczególnych ministrów.

Natomiast w kompetencji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki pozostanie określenie w drodze rozporządzenia sposobu podziału środków finansowych na świadczenia dla studentów oraz zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, kształceniu lub prowadzeniu działalności naukowej. Rozwiązanie to zapewnia jednolity sposób określania przez poszczególnych ministrów środków przeznaczonych na stypendia dla studentów oraz na wsparcie procesu kształcenia dla osób niepełnosprawnych.

Przewiduje się także, że ministrowie nadzorujący uczelnie z wyłączeniem ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w wydanych rozporządzeniach określą sposób podziału dotacji na dofinansowanie specjalistycznej działalności prowadzonej przez nadzorowane uczelnie. Pozwoli to na zachowanie możliwości dofinansowania specjalistycznych zadań uczelni określonych w art. 94 ust. 1 pkt 2-6, 8-9 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Zarazem nadzorujący ministrowie będą mieli większe możliwości

doprecyzowania szczegółowych zadań jakie będą sfinansowane. Propozycja ta umożliwi także lepsze uwzględnienie specyfiki poszczególnych grup uczelni i ich potrzeb.

Dodatkowo, jeśli uzasadnione to będzie sytuacją danego podmiotu, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz pozostali ministrowie nadzorujący uczelnie będą uprawnieni do zwiększenia kwoty dotacji przeznaczonej na utrzymanie potencjału dydaktycznego i badawczego oraz dotacji przeznaczonej na świadczenia dla studentów.

Osiągnięcie celu w postaci uelastycznienia procesu decyzyjnego w zakresie wewnętrznego podziału środków w szkołach wyższych będzie możliwe przez połączenie środków pochodzących ze strumieni finansowania regulowanych obecnie przez dwa akty prawne: ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że zmniejszenie liczby strumieni finansowania nie będzie oznaczało ograniczenia środków przekazywanych uczelniom i innym jednostkom naukowym na dotychczas obowiązujących zasadach. Reforma zakłada, że środki finansowe przeznaczone na utrzymanie potencjału dydaktycznego, dystrybuowane zgodnie z regułami określonymi w projektowanym akcie prawnym, będą pochodziły w szczególności z połączonych dotacji przeznaczonych na zadania związane z:

- kształceniem studentów studiów stacjonarnych, kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych, utrzymaniem uczelni, w tym na remonty (art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym), z wyłączeniem środków przeznaczonych na kształcenie uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich;
- świadczeniami zdrowotnymi, wykonywanymi w ramach kształcenia studentów studiów stacjonarnych w podstawowej jednostce organizacyjnej uczelni medycznej lub innej uczelni publicznej, w której prowadzone jest kształcenie na kierunkach medycznych pod bezpośrednim nadzorem nauczycieli akademickich posiadających kwalifikacje do wykonywania zawodu medycznego właściwego ze względu na treści kształcenia (art. 94 ust. 1 pkt 8 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym);
- prowadzeniem podyplomowego kształcenia w celu zdobywania specjalizacji przez lekarzy, lekarzy dentystów, lekarzy weterynarii, farmaceutów, pielęgniarzy i położne oraz przez diagnostów laboratoryjnych (art. 94 ust. 1 pkt 9 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym);

- dofinansowaniem zadań projakościowych (art. 94b ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym), z wyłączeniem zadań realizowanych na podstawie art. 94b ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym.

Analogicznie, środki finansowe wskazane w projektowanej ustawie na utrzymanie potencjału badawczego będą pochodziły w szczególności z połączenia dotychczasowych dotacji przeznaczonych na:

- utrzymanie potencjału badawczego (art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o zasadach finansowania nauki);
- działalność podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych i międzynarodowych instytutów naukowych polegającą na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, finansowanych w wewnętrznym trybie konkursowym (art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy o zasadach finansowania nauki);
- finansowanie zadań związanych z kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich prowadzonych w uczelniach niepublicznych oraz finansowanie zwiększenia wysokości stypendiów doktoranckich, dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów w uczelniach publicznych i niepublicznych (art. 94b ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym);
- kształceniem studentów studiów stacjonarnych, kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych, utrzymaniem uczelni, w tym na remonty (art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym), w zakresie środków przeznaczonych na kształcenie uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich.

Zwiększeniu swobody w zakresie wydatkowania środków sprzyjać będzie także, zawarta w przepisach projektowanej ustawy, regulacja wskazująca na to, że środki niewykorzystane w bieżącym roku pochodzące z dotacji na utrzymanie potencjału dydaktycznego oraz badawczego pozostaną w dyspozycji podmiotu, któremu zostały przyznane. Rozwiązanie to spowoduje, że przyznane, a niewykorzystane dotychczas środki pozostaną w dyspozycji beneficjentów przez czas nieoznaczony co umożliwi wszystkim finansowanym podmiotom wykorzystywanie ich na pokrycie potrzeb wynikających z bieżącego funkcjonowania podmiotu bądź na wydatki wynikające z kierunków ich polityki (np. sfinansowanie inwestycji). Zarazem

rozwiązanie to zwiększy racjonalność gospodarowania przyznaną dotacją na działalność badawczą, eliminując obecnie obserwowane zjawisko nie zawsze uzasadnionego, pilnego wydatkowania środków budżetowych pod koniec roku kalendarzowego.

Zasada dotycząca niewydatkowanych środków pozostających w dyspozycji uczelni znajdzie również zastosowanie w przypadku dwóch nowych funduszy przewidzianych w przepisach projektu ustawy, tj. funduszu stypendialnego oraz funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych. Z zastrzeżeniem, że niewydatkowane środki pozostaną na stanie odpowiedniego funduszu. Innymi słowy przeznaczenie środków nie będzie mogło ulec zmianie.

Jednocześnie proponuje się przepis, że uczelnia publiczna będzie zobowiązana do złożenia sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego, a uczelnia niepubliczna – sprawozdania z wykorzystania otrzymanych środków budżetowych. Sprawozdania będą składane za pośrednictwem systemu POL-on.

Projekt ustawy przewiduje także coroczną waloryzację środków przeznaczonych na utrzymanie potencjału dydaktycznego oraz badawczego, na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, kształceniu lub prowadzeniu działalności naukowej, a także środków przeznaczonych na świadczenia dla studentów co najmniej o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług ustalony w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy. Dzięki takiemu rozwiązaniu w kolejnych latach zostanie zagwarantowany wzrost środków na szkolnictwo wyższe i naukę przyznawanych uczelniom oraz jednostkom naukowym pozwalający nadrobić lukę dzielącą Polskę i państwa Unii Europejskiej w kwestii nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę.

Projekt ustawy dokonuje ujednolicenia zasad waloryzacji opierając je o jeden wskaźnik wzrostu cen towarów i usług, który w odróżnieniu od dotychczas stosowanej waloryzacji wydatków przeznaczonych na wynagrodzenia zależnej od woli politycznej, jest uwarunkowany w głównej mierze od sytuacji makroekonomicznej kraju.

W celu zwiększenia transparentności informacji o przyznanych dotacjach ustawa nakłada na właściwych ministrów nadzorujących uczelnie obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej w formie komunikatu informacji o wysokości dotacji ze środków finansowych na utrzymanie potencjału dydaktycznego, na utrzymanie potencjału badawczego, na świadczenia dla studentów oraz zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia,

kształceniu lub prowadzeniu działalności naukowej. Przesłanką do propozycji o informowaniu o kwotach dotacji w formie komunikatu ministra jest fakt, że wysokości ww. dotacji ustalana będzie wyłącznie w oparciu o dane liczbowe (pobierane z Systemu POL-on) na podstawie algorytmów określonych w rozporządzeniu co uniemożliwia inne rozstrzygnięcie, niż wynikające z przekazanych przez podmioty danych.

Istotnym rozwiązaniem zaproponowanym w projektowanej ustawie, a nieuregulowanym w dotychczasowych przepisach, jest określenie sposobu przekazywania wybranych środków finansowych w danym roku kalendarzowym do czasu ustalenia ich faktycznej wysokości na podstawie algorytmicznych podziałów. W tym trybie będą przekazywane środki uczelniom publicznym jak i niepublicznym, instytutom naukowym PAN, instytutom badawczym, międzynarodowym instytutom badawczym oraz Polskiej Akademii Umiejętności, których sposób finansowania minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi w drodze rozporządzenia. Szczególne znaczenie ma możliwość przyznania transz zaliczkowych środków przeznaczonych na świadczenia dla studentów. Rozwiązanie to pozwala na przekazanie studentom z początkiem roku należnych stypendiów socjalnych lub za wyniki w nauce. Także zaliczkowe przekazywanie środków z budżetów poszczególnych ministrów na utrzymanie potencjału dydaktycznego oraz badawczego zapewni możliwość ciągłego realizowania zadań przez ww. podmioty bez konieczności zaciągania zobowiązań finansowych w bankach.

Projekt ustawy przewiduje dwa dodatkowe, konkurencyjne modele finansowania uczelni akademickich. Rozwiązania te wprowadzono z konieczności przyspieszenia w Polsce procesów wzrostu poziomu nauki i jakości dydaktyki. Powinny one zwiększyć rozpoznawalność polskiej nauki na arenie międzynarodowej, a z drugiej strony, zwiększyć potencjał naukowy w mniejszych, regionalnych ośrodkach akademickich.

Uczelnie spełniające warunki określone w projektowanej ustawie będą mogły ubiegać się o pozyskanie dodatkowych środków, 10% dotacji badawczo-dydaktycznej z roku podpisania umowy, w ramach konkursu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Warunki uczestnictwa w omawianym konkursie koncentrują się wokół jakości badawczej i dydaktycznej danej szkoły wyższej. Uczelnie te powinny zatem posiadać kategorię naukową A+ albo A w co najmniej połowie dyscyplin oraz prowadzić działalność naukową w co najmniej 6 dyscyplinach. Jednocześnie uczelnie te nie mogą posiadać kategorii naukowej B ani C w jakiegokolwiek dyscyplinie. Wyłączone z udziału w konkursie będą również podmioty, które

uzyskały negatywną ocenę programową Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Dodatkowym wymogiem będzie prowadzenie przez uczelnię szkoły doktorskiej.

Określenie wymienionych powyżej warunków uczestnictwa w konkursie ma motywować uczelnie do podnoszenia jakości zarówno z zakresie działalności naukowej, jak i dydaktycznej. Celem „Inicjatywy doskonałości” jest przyspieszenie procesu podnoszenia jakości oferowanej dydaktyki oraz poziomu działalności badawczej szkół wyższych poprzez przyznawanie dodatkowych środków na zasadach konkurencyjności. Znamienne jest to, że w konkursie będą mogły wziąć udział tylko najlepsze uczelnie w Polsce, natomiast programem finansowania objętych będzie maksymalnie dziesięć podmiotów, które w ocenie powołanego przez ministra międzynarodowego zespołu ekspertów przedstawią najlepszy projekt określający sposób podniesienia poziomu jakości działalności naukowej i poziomu jakości kształcenia oraz opis działań prowadzących do osiągnięcia tych celów na przestrzeni sześciu lat.

Przewiduje się, że uczelnia będąca beneficjentem konkursu zostanie zobowiązana do realizacji planu wskazanego w przedstawionym przez nią projekcie. Umowa określi harmonogram realizacji poszczególnych etapów przedsięwzięcia w ciągu sześciu lat oraz warunki ich finansowania. Sposób realizacji umowy będzie podlegał ocenie dokonywanej przez wskazany powyżej, powołany przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zespół. Rezultatem przeprowadzonej ewaluacji, dokonanej po upływie połowy okresu, na który zawarta zostanie umowa, będzie uzyskanie przez uczelnię jednej z ocen: pozytywnej lub negatywnej. Uzyskanie pierwszej z ocen umożliwi dalszą realizację planu podnoszenia jakości i jego finansowanie do końca czasu obowiązywania umowy, natomiast ocena negatywna będzie skutkowała koniecznością przedłożenia przez beneficjenta propozycji zmiany planu (urealnienia) bądź, w przypadku jej nieprzedstawienia, rozwiązaniem umowy.

Należy też zauważyć, że uczelnie, które w wyniku oceny końcowej otrzymają ocenę pozytywną będą miały prawo do przedłożenia planu podnoszenia jakości kształcenia i działalności naukowej na okres kolejnych sześciu lat. W wyniku oceny tych planów nastąpi przedłużenie okresu finansowania dla nie więcej niż pięciu uczelni. Inne, spełniające ustawowe kryteria szkoły wyższe, chcące ubiegać się o uczestnictwo w konkursie, będą mogły przystąpić do niego na zasadach ogólnych.

Niewykorzystane w danym roku budżetowym środki przyznane w ramach konkursu będą mogły zostać wykorzystane w roku następnym.

Innym, regulowanym w proponowanej ustawie konkursem o charakterze projakościowym jest Konkurs „Regionalna inicjatywa doskonałości”. Jego celem jest wzmocnienie działalności naukowej i jej rozwój w ramach określonej dyscypliny naukowej w danej uczelni. Konkurs, w ramach którego wyłonionych zostanie co najwyżej dwóch beneficjentów na każdą z dyscyplin naukowych, przeznaczony jest dla uczelni, które ze względu na niespełnianie warunków ustawowych, nie mają prawa wzięcia udziału w konkursie „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. Podmioty te powinny jednak posiadać kategorię naukową A+ albo A w co najmniej 1 dyscyplinie oraz prowadzić szkołę doktorską.

Konkurs przeprowadzany będzie w sposób analogiczny do opisanego powyżej. Różnicą jest fakt, że zespół dokonujący oceny wniosków nie będzie musiał mieć międzynarodowego charakteru, natomiast umowa wiążąca uczelnię zawarta zostanie na okres czterech lat.

Przewiduje się finansowanie do 2% przydzielonej w roku podpisania umowy dotacji badawczo-dydaktycznej, za każdą pozytywnie ocenioną przez zespół ekspertów dyscyplinę, której będzie dotyczyć umowa. Jedna uczelnia będzie mogła otrzymać finansowanie maksymalnie za 3 dyscypliny.

Ewaluacja realizacji planu określonego w umowie dokonywana będzie w ostatnim roku jej obowiązywania, wtedy też, w przypadku uzyskania oceny pozytywnej, uczelnia będzie miała prawo do ubiegania się o kontynuację udziału w programie i przedłużenie finansowania na okres kolejnych czterech lat.

Niewykorzystane w danym roku budżetowym środki przyznane w ramach konkursu będą mogły zostać wykorzystane w roku następnym.

Projektowane rozwiązania przewidują, że znaczna część środków przeznaczanych na finansowanie działalności badawczej, które przekazywane są obecnie w strumieniach finansowania regulowanych w ustawie o zasadach finansowania nauki będzie przekazywana uprawnionym podmiotom w ramach programów i przedsięwzięć ustanawianych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki jako organu realizującego politykę naukową państwa. Analiza źródeł finansowania nauki wskazała, że wiele obecnie obowiązujących strumieni finansowania ma znamiona programu lub przedsięwzięcia ministra, a jednocześnie definiowanie ich na poziomie ustawy odbiera ministrowi nauki i szkolnictwa wyższego instrument szybkiego i adekwatnego do potrzeb reagowania.

Wskazane w projektowanej ustawie środki finansowe przeznaczone na programy i przedsięwzięcia Ministra stanowią środki przyznawane m.in. na finansowanie działalności upowszechniającej naukę, działalność wydawniczą, zapewnienie dostępu do informacji naukowej, programy międzynarodowe współfinansowane, programy ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W ramach programów lub przedsięwzięć minister będzie mógł przeznaczać środki na realizację zadań z obszaru działalności dydaktycznej. Dotychczasowe przepisy umożliwiały realizację programów wyłącznie w sferze działalności badawczej. Komunikat o ustanowieniu programu lub przedsięwzięcia, a także ogłoszenie o naborze wniosków w programie, ze wskazaniem podmiotów uprawnionych do udziału w konkursie, warunków udziału w konkursie, trybu przeprowadzania naboru wniosków oraz szczegółowych kryteriów ich oceny, będą ogłaszane w Biuletynie Informacji Publicznej.

Celem proponowanych zmian jest z jednej strony redukcja licznych, drobnych strumieni finansowania, a z drugiej strony efektywniejsze i skuteczniejsze wydatkowanie środków publicznych. Wśród kryteriów oceny wniosków o przyznanie środków w ramach programów ministra, poza poziomem merytorycznym wniosku, zaproponowano w projekcie ustawy także elementy związane z potencjałem wnioskodawcy, wpływem na poszerzenie stanu wiedzy, użytecznością wyników prac lub zadań oraz społeczną odpowiedzialność nauki.

Środki przyznawane w ramach wskazanych powyżej programów, przekazywane będą beneficjentom na podstawie zawieranych z nimi umów.

Projektowana ustawa przewiduje przeznaczanie części środków na zadania inwestycyjne związane z kształceniem oraz działalnością naukową.

O środki na inwestycje na działalność naukową mogą ubiegać się publiczne uczelnie akademickie, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz międzynarodowe instytuty badawcze. Finansowanie inwestycji związanych z działalnością naukową, będzie obejmowało inwestycje w zakresie aparatury naukowo-badawczej oraz infrastruktury informatycznej o wartości przekraczającej 500 000 zł oraz inwestycje budowlane. Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska naukowego, minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki może także przyznać środki finansowe na zakup infrastruktury informatycznej. Kryteria, które w szczególności uwzględnia się przy przyznawaniu środków finansowych na inwestycje związane z działalnością naukową, to:

- poziom naukowy prac lub zadań i ich znaczenie dla rozwoju nauki;

- praktyczna użyteczność wyników prac lub zadań oraz ich znaczenie dla rozwoju innowacyjności i gospodarki;
- znaczenie realizacji prac lub zadań dla rozwoju międzynarodowej współpracy w zakresie nauki i techniki;
- możliwość współfinansowania przewidzianych do realizacji prac lub zadań z innych źródeł.

Pozostałe kryteria, którymi będzie się kierował minister przy ocenie ww. wniosków, zostaną zawarte w przepisach wykonawczych do ustawy.

Projekt ustawy przewiduje ujednolicony tryb przyznawania dotacji celowych na zadania inwestycyjne określone dotychczas w art. 94 ust. 1 pkt 10 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz art. 5 pkt 6 ustawy o zasadach finansowania nauki. Środki przyznane podmiotowi na realizację inwestycji i niewykorzystane przez niego w danym roku pozostają w jego dyspozycji, z tym jednak zastrzeżeniem, że będą musiały zostać spożytkowane na realizację zadań związanych z danym przedsięwzięciem. Projektowana ustawa przewiduje także szczegółowe kryteria na podstawie których będą przyznawane dotacje celowe na inwestycje związane z działalnością naukową także te wpisane na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej.

Projektowana ustawa przewiduje dla uczelni, instytutów badawczych, oraz jednostek naukowych PAN środki na utrzymanie aparatury badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju i mających istotne znaczenie dla realizacji polityki naukowej państwa, oraz infrastruktury informatycznej oraz programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra. Środki na ten cel mogą być przyznawane na okres nie dłuższy niż 3 lata, co zapewni stabilny system finansowania, umożliwiając równocześnie obejmowanie finansowaniem nowej, istotnej z punktu widzenia polityki naukowej, aparatury. Przy przyznawaniu środków finansowych uwzględniane będą w szczególności: rodzaj aparatury badawczej lub stanowiska badawczego, wpis na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej, wysokość kosztów utrzymania, a także liczebność środowiska wykorzystującego aparaturę badawczą lub stanowisko badawcze, a w przypadku infrastruktury informatycznej – zakres i stopień wykorzystania przez inne podmioty. Szczegółowe kryteria zostaną określone w rozporządzeniu.

Środki przyznane z tych strumieni i niewykorzystane przez podmiot w danym roku pozostają w jego dyspozycji, z tym jednak zastrzeżeniem, że będą musiały zostać

spożytkowane na realizację zadań związanych z pierwotnym ich przeznaczeniem. Rozwiązanie to znacznie ułatwi realizację zadań powierzanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Strumienie finansowania budżetowego, takie jak np. środki na inwestycje, utrzymanie aparatury badawczej, stanowiska badawczego i infrastruktury informatycznej, nagrody, programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki przyznawane będą wniosek podmiotu. Zakres informacji objętych wnioskiem o przyznanie środków budżetowych na poszczególne cele, dokumenty, które wnioskodawcy są obowiązani dołączyć do wniosku, a także kryteria uwzględniane przy ocenie wniosków, zostaną określone w drodze rozporządzenia.

W związku z proponowanymi w ustawie rozwiązaniami w zakresie strumieni finansowania, sposobu ubiegania się o środki, ich rozliczania i ewidencjonowania projekt ustawy definiuje ogólne zasady gospodarki finansowej uczelni publicznej, wskazując jednocześnie, że w kompetencjach ministra nauki i szkolnictwa wyższego będzie wydanie odpowiedniego rozporządzenia o szczegółowych zasadach gospodarki finansowej uczelni.

W projekcie ustawy przewidziano obowiązkowe utworzenie w uczelniach obok funduszu zasadniczego, funduszu stypendialnego i funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych. Celem rozwiązania polegającego na obowiązkowym gromadzeniu środków przeznaczonych na finansowanie stypendiów i zapomóg oraz środków przeznaczonych na stwarzanie studentom z niepełnosprawnościami warunków do równego dostępu do szkolnictwa wyższego na odrębnych funduszach jest zwiększenie transparentności wydatkowania środków przekazywanych z budżetu państwa na ww. cele.

Fundusz stypendialny będzie zasilany w głównej mierze dotacjami przekazywanymi przez poszczególnych ministrów do szkół wyższych. Wskazane w projektowanej ustawie dotacje na świadczenia będą pochodziły z połączenia dotychczasowych dotacji przeznaczonych na:

- bezzwrotną pomoc materialną dla studentów oraz dla doktorantów w uczelniach publicznych (art. 94 ust. 1 pkt 7 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym);
- bezzwrotną pomoc materialną dla studentów oraz dla doktorantów w uczelniach niepublicznych (art. 94 ust. 4 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym).

Analogicznie fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych zasilany będzie dotacją przeznaczoną na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do

pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, kształceniu lub prowadzeniu działalności naukowej, która powstanie z połączenia dotychczasowych dotacji przeznaczonych na:

- zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w uczelniach publicznych (art. 94 ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym);
- zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w uczelniach niepublicznych (art. 94 ust. 4a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym).

Jak już wcześniej wspomniano w obu wymienionych powyżej funduszach środki niewykorzystane pozostają w tych funduszach na kolejne lata. Projektowana ustawa przewiduje, że obsługa bankowa funduszu stypendialnego oraz funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych będzie prowadzona przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Natomiast koszty obsługi będą pokrywane przez nadzorującego ministra. Dzięki takiemu rozwiązaniu ociążone zostaną budżety uczelni oraz jednostek naukowych, związane dotychczas z ponoszeniem kosztów obsługi bankowej. Dostęp do informacji o aktualnym stanie środków zgromadzonych na ww. funduszach będą posiadali ministrowie nadzorujący podmioty, w których utworzone są te fundusze. Rozwiązanie to będzie uniemożliwiało egzekucję środków pochodzących z dotacji w przypadku utraty płynności finansowej uczelni, jak również uniemożliwienie szkołom wyższym swobodnego gospodarowania, w ciągu roku budżetowego, środkami kosztem świadczeń przeznaczonych dla studentów bądź niezbędnych rozwiązań ułatwiających osobom z niepełnosprawnościami zdobycie wyższego wykształcenia.

Uczelnie niepubliczne będą obowiązane do gromadzenia środków na rachunkach w BGK od 1 stycznia 2019 r. Z kolei uczelnie publiczne z uwagi na ich zdecydowanie bardziej rozbudowaną infrastrukturę, a przede wszystkim liczbę kształcących się studentów i doktorantów, w stosunku do uczelni niepublicznych, będą zobligowane do prowadzenia rachunków dwóch ww. funduszy w BGK począwszy od 1 stycznia 2020 r.

Projekt ustawy przewiduje możliwość utworzenia własnego funduszu stypendialnego uczelni, który będzie mógł zostać przeznaczony na stypendia dla studentów oraz pracowników i doktorantów.

Projektowana ustawa normuje także kwestie udzielania, spłacania i umarzania kredytów studenckich. Zagadnienia te obecnie zawarte są w ustawie z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich, jednak ze względu na swoją specyfikę, przedmiot wspomnianego aktu

prawnego powinien znaleźć się w ustawie regulującej w sposób kompleksowy sprawy związane z organizacją systemu szkolnictwa wyższego w Polsce.

Kredyty studenckie zostały ujęte w projektowanej ustawie jako dodatkowa – poza stypendiami – forma wsparcia finansowego dla studentów. Przewiduje się, że student będzie mógł starać się o kredyt, jeżeli jego miesięczny dochód nie przekroczy progu dochodu określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Dodatkowo projekt przewiduje maksymalny, siedmioletni okres otrzymywania kredytu na studiach wyższych. W projekcie ustawy zawarte zostały również przepisy dotyczące preferencyjnych warunków udzielania, spłacania i umarzania kredytu. Zaproponowano także zmianę kryterium dostępu do kredytu studenckiego. Przewiduje się, że kredyt studencki będzie mógł zostać udzielony studentowi, który nie ukończył 30 roku życia.

W drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów określi szczegółowo m.in. tryb i termin składania wniosków, wysokość miesięcznych transz kredytu studenckiego, maksymalną wysokość oprocentowania.

W Banku Gospodarstwa Krajowego utworzony zostanie Fundusz Kredytów Studenckich. Projekt ustawy wskazuje jednocześnie na źródła jego przychodów, przeznaczenie zgromadzonych w nim środków oraz podstawy funkcjonowania i sprawozdawczości.

Proponowane jest wprowadzenie przepisów umożliwiających umarzanie przez właściwego ministra wybranych strumieni finansowych w przypadku wystąpienia ściśle określonych przesłanek. Analogiczne przepisy zawarte były w ustawie o zasadach finansowania nauki. Natomiast projekt dodatkowo rozszerza umożliwienie umarzania także należności powstałych w obszarze działalności dydaktycznej.

Projektowana ustawa nakłada obowiązek gromadzenia środków finansowych przyznanych w formie dotacji na odrębnych rachunkach bankowych. Jednolity sposób ewidencjonowania środków zapewni większą transparentność wydatkowania przyznanych przez ministrów dotacji.

Gospodarka finansowa uczelni publicznych analogicznie jak na podstawie dotychczasowych przepisów prowadzona będzie na podstawie planu rzeczowo-finansowego. Wskazany natomiast zostanie termin, do którego uczelnie publiczne muszą przekazać plan rzeczowo-finansowy do nadzorującego ministra. Ustawa przewiduje jednolite terminy

przekazania planu rzeczowo-finansowego na bieżący rok i przekazania przez uczelnie publiczne sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego za poprzedni rok kalendarzowy. Rozwiązanie to pozwoli na zmniejszenie obciążenia pracą pionów finansowych uczelni. Uczelnie niepubliczne nie będą zobligowane do sporządzania planów rzeczowo-finansowych oraz sprawozdań z realizacji tych planów.

3.12. Nadzór nad systemem szkolnictwa wyższego i nauki

Projekt ustawy przewiduje, że minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki będzie sprawował nadzór nad uczelniami, uczelniami federacyjnymi i związkami uczelni w zakresie zgodności działania z przepisami prawa, pozwoleniem na utworzenie kierunku studiów oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych, a także nad instytutami naukowymi Polskiej Akademii Nauk, instytutami badawczymi i międzynarodowymi instytutami naukowymi w zakresie zgodności działania z przepisami dotyczącymi kształcenia w szkole doktorskiej oraz prawidłowości wydatkowania środków publicznych przekazanych przez ministra. Ponadto minister sprawował będzie nadzór nad innymi podmiotami w zakresie prawidłowości wydatkowania środków publicznych przekazanych przez ministra.

W ramach nadzoru ministra przewiduje się poszczególne środki nadzoru i obowiązki informacyjne, w tym kontrolę, audyt zewnętrzny, obowiązek zamieszczania uchwał na stronie internetowej uczelni i inne obowiązki informacyjne rektora, nakaz likwidacji uczelni niepublicznej, kary pieniężne oraz odwołanie rektora za naruszenia przepisów prawa.

Projekt zakłada, że minister będzie miał możliwości żądania od nadzorowanych podmiotów informacji i wyjaśnień, jak również będzie uprawniony do ich kontroli przeprowadzanej w trybie przepisów o kontroli w administracji rządowej. Minister będzie miał również możliwość stwierdzenia nieważności aktu wydanego w uczelni (z wyłączeniem decyzji administracyjnej) oraz aktu założyciela uczelni niepublicznej w sprawie nadania statutu. Na rozstrzygnięcie ministra przysługiwać będzie skarga do sądu administracyjnego.

W projekcie przewidziano również uprawnienie ministra do wezwania władz uczelni lub założyciela uczelni niepublicznej (w przypadku naruszania przepisów prawa lub pozwolenia na utworzenie kierunku studiów) do zaprzestania działalności niezgodnej z prawem i usunięcia naruszeń. W przypadku nieusunięcia naruszenia w sposób i terminie określonym przez ministra

będzie on miał prawo natychmiastowo zawiesić rekrutację w uczelni lub uczelni federacyjnej na kolejny rok akademicki.

W sytuacji stwierdzenia naruszenia przepisów prawa przez rektora albo radę uczelni minister będzie miał możliwość wnioskowania o odwołanie rektora albo rady. W przypadku braku realizacji wniosku ministra, będzie mógł on odwołać rektora albo radę po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz właściwej konferencji rektorów uczelni.

W projekcie ustawy przewidziano wprowadzenie katalogu kar administracyjnych wraz z określeniem ich wysokości. Administracyjne kary pieniężne w wysokości od 5 do 100 tysięcy złotych będą mogły być nakładane na uczelnie i uczelnie federacyjne, które:

- będą prowadziły studia bez pozwolenia,
- naruszają obowiązki informacyjne w tym w zakresie konkursów na stanowiska nauczycieli akademickich oraz w postępowaniach o nadanie stopni naukowych,
- nie wprowadzą danych do systemu POL-on danych,
- będą pobierały od studentów opłaty niezgodnie z zasadami określonymi w projekcie,
- będą naruszały obowiązki w zakresie zapewniania studentom i doktorantom możliwości kontynuowania kształcenia w innej szkole wyższej,
- będą naruszały terminy wydawania dyplomów.

Wśród narzędzi nadzoru projekt przewiduje możliwość nakazania przez ministra likwidacji uczelni niepublicznej (wykreślenia z ewidencji uczelni niepublicznych) w ściśle określonych przypadkach kwalifikujących się jako poważne naruszenia prawa. Realizacja obowiązków założyciela uczelni niepublicznej w zakresie likwidacji będzie egzekwowana w drodze przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Projekt przewiduje, że minister będzie mógł nakazać likwidację uczelni niepublicznej m. in. w sytuacji gdy po dniu wydania decyzji o pozwoleniu na utworzenie uczelni niepublicznej zaistnieją przesłanki uniemożliwiające jej utworzenie, uczelnie zostaną cofnięte wszystkie pozwolenia na utworzenie kierunku studiów, działania lub zaniechania założyciela lub organów uczelni uniemożliwiać będą funkcjonowanie uczelni zgodnie z prawem, uczelnia uniemożliwiała będzie lub utrudniała przeprowadzenie oceny programowej lub ewaluacji jakości kształcenia w szkole doktorskiej lub przeprowadzenie kontroli.

Projektowane przepisy przewidują obowiązki informacyjne po stronie uczelni i uczelni federacyjnych. Obowiązek zamieszczania w Biuletynie Informacji Publicznej uchwał w

sprawie przyjęcia statutu, zasad i trybu przyjmowania na studia oraz regulaminu studiów spoczywał będzie na rektorze (założycielu uczelni niepublicznej w przypadku nadania przez niego statutu). Odpowiednio rektor, dyrektor instytutu naukowego PAN, oraz dyrektor międzynarodowego instytutu naukowego będą zobowiązani do zamieszczania w Biuletynie Informacji Publicznej, uchwał w sprawie zasad i trybu przyjmowania do szkoły doktorskiej oraz regulaminu szkoły doktorskiej.

Zgodnie z projektem, Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Narodowe Centrum Nauki będą zobowiązane do przeprowadzania audytu zewnętrznego w zakresie prawidłowości realizacji zadań, rocznego planu finansowego i sprawozdawczości, a także funkcjonowania kontroli zarządczej.

3.13. Przepisy szczególne

W projekcie ustawy ujęto przepisy szczególne dotyczące tzw. uczelni branżowych wyróżniających się zadaniami realizowanymi w przeważającej części w zakresie obrony narodowej, bezpieczeństwa obywateli i ochrony ludności, działalności kulturalnej, medycyny oraz żeglugi morskiej oraz specyfiką prowadzonego przez nie kształcenia. Z tego względu nadzór i kontrolę nad uczelniami wojskowymi, służb państwowych, artystycznymi, medycznymi i morskimi sprawują odpowiedni ministrowie: Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw zdrowia oraz minister właściwy do spraw gospodarki morskiej. Nadzór obejmuje zgodność działania uczelni z przepisami prawa, pozwoleniem na utworzenie kierunku studiów oraz prawidłowością wydatkowania środków publicznych – ministrowie nadzorujący zostają wyposażeni w kompetencje w zakresie stosowania środków nadzorczych analogiczne jak minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w odniesieniu do nadzorowanych przez siebie uczelni.

Projekt ustawy określa również zadania właściwych ministrów związane m. in. z kwalifikowaniem do grupy uczelni, przebiegiem likwidacji uczelni, prowadzeniem studiów poza siedzibą, w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej osób zatrudnionych w uczelniach branżowych pełniących funkcje rektora, przewodniczącego uczelnianej komisji dyscyplinarnej, przewodniczącego i członka komisji dyscyplinarnej przy Radzie Głównej

Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz przewodniczącego i członka komisji dyscyplinarnej przy ministrze, a także kompetencje w zakresie przyznawanych środków finansowych, zlecania zadań, przekazywania sprawozdań, programu naprawczego.

Natomiast tworzenie uczelni branżowych, zmiana ich nazw, włączanie do innych uczelni publicznych, tworzenie przez nie uczelni federacyjnych i związków uczelni będzie odbywać się na zasadach określonych dla wszystkich uczelni publicznych.

Ponadto w projekcie uregulowano kwestie specyficzne dla danej uczelni branżowej dotyczące m. in.:

- uprawnień Ministra Obrony Narodowej oraz ministra właściwego do spraw wewnętrznych w zakresie m. in. wyznaczania rektora oraz osoby pełniącej w uczelni funkcję kierowniczą do spraw realizacji zadań uczelni jako jednostki wojskowej albo odpowiednio - jednostki organizacyjnej właściwej służby, wyznaczania żołnierzy i funkcjonariuszy na stanowiska nauczycieli akademickich i ich zwalniania, a także ustalania warunków i trybu rekrutacji kandydatów na żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb państwowych oraz zatwierdzania statutu uczelni i regulaminu studiów,
- ustalania limitów przyjęć na kierunki lekarski i lekarsko-dentystyczny, na studia kandydatów na żołnierzy zawodowych, strażaków w służbie kandydackiej oraz strażaków w służbie stałej skierowanych na studia,
- wyłączenia stosowania niektórych przepisów obejmujących prawa i obowiązki studentów uczelni wojskowych i służb państwowych,
- przyznawania nauczycielowi akademickiemu zatrudnionemu w danej uczelni branżowej nagrody za osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej, a także za całokształt dorobku przez właściwego ministra nadzorującego uczelnię, przy czym to każdy z ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe kryteria i tryb przyznawania oraz sposób wypłacania tych nagród, rodzaje osiągnięć i sposób ich dokumentowania, maksymalną liczbę przyznawanych nagród, maksymalną wysokość nagrody oraz wzór wniosku o jej przyznanie,
- opiniowania przez właściwego ministra nadzorującego uczelnię zatwierdzania zasad przyznawania stypendium za wyniki w nauce w odniesieniu do uczelni wojskowej, uczelni służb państwowych, uczelni artystycznej, uczelni medycznej i uczelni morskiej,

- finansowania uczelni branżowych z części budżetowej, której dysponentem jest właściwy minister nadzorujący uczelnię. Sposób i tryb podziału środków finansowych dla nadzorowanych przez siebie uczelni publicznych określi, w drodze rozporządzenia, każdy z ministrów w zakresie swojej właściwości.

4. Wejście ustawy w życie

Projektowana ustawa wejdzie w życie na zasadach określonych w projektowanej ustawie
– Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Zawarte w projekcie regulacje nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), dlatego też projekt nie podlega procedurze notyfikacji.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.